

1. ULUSLARARASI

FİLM

ARAŞTIRMALARI
SEMPOZYUMU

BİLDİRİ ÖZET KİTAPÇIĞI

**ULUSLARARASI FİLM ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU 2022
BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI**

ISBN:

978-605-71686-0-3

Editörler

Doç. Dr. Mustafa ASLAN
Doç. Dr. Serhat Yetimova

Basım Tarihi:

Türkiye Film Araştırmaları Derneđi
Serdivan / Sakarya
E-mail: turkishjournaloffilmstudies@gmail.com
Tel: 0 (264) 295 54 54

Bu sempozyum
Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü
katkılarıyla düzenlenmiştir.

DÜZENLEME KURULU / ORGANIZATION BOARD

Doç. Dr. Adem Yücel
Tokat Gaziosmanpařa Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Aslan
Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Serhat Yetimova
Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Serkan Öztürk
Yalova Üniversitesi
Doç. Dr. Tunç Yıldırım
Düzce Üniversitesi
Arş. Gör. Muzaffer Musab Yılmaz
Sakarya Üniversitesi

DANIŐMA KURULU / CONSULTATIVE COMMITTEE

Prof. Dr. Aytekin Can
Prof. Dr. Cenk Demirkıran
Prof. Dr. Ergün Yolcu
Prof. Dr. Meral Seraslan
Prof. Dr. Nezih Erdoğan
Prof. Dr. Peyami Çelikcan
Prof. Dr. Rıdvan Őentürk
Prof. Dr. Serdar Öztürk
Prof. Dr. Őükrü Sim
Prof. Dr. Yusuf Devran
Prof. Dr. Nazım Ankaralıgil
Prof. Dr. Zeynep Çetin Erus
Prof. Dr. Amirul Mukminin
Prof. Dr. Elaine Maimon
Prof. Dr. Badrul KHAN
Prof. Dr. Robert Doyle
Doç. Dr. Adem Yücel
Doç. Dr. Aybike Serttař
Doç. Dr. Hasan Gürkan
Doç. Dr. Menderes Akdağ
Doç. Dr. Mustafa Aslan
Doç. Dr. Serhat Yetimova
Doç. Dr. Serkan Öztürk
Doç. Dr. Tunç Yıldırım
Associate Professor Shu-Hsiang (Ava) Chen
Associate Professor Dr. Eugene G. Kowch
Dr. Gözde Sunal
Dr. Yusuf Ziya Gökçek

SEMPOZYUM PROGRAMI

I. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Dr. Arş. Gör. Mesut Bostan

<https://meet.google.com/aru-jfqx-egk>

10 Mayıs Salı, 11:00-13:00

Araştırma Görevlisi Ferit Çağıl

Türkiye’de Yavaş Sinema: İki Şafak Arasında

Doktora Öğrencisi Oğuzhan Dursun

Türkiye Sinemasında Mutluluk Arayışındaki Değişim (1950-1999)

Musa Demirdağ

Türkiye Ekonomisindeki Gelişmelerin
Türk Sinemasındaki İzdüşümleri (1970-1980)

Dr. Arş. Gör. Mekki Uludağ

Bir Millet Uyanıyor, Vurun Kahpeye ve Ateşten Günler
Adlı Yapıtlar Bağlamında Sinema-Tarih İlişisine Bir Bakış

Deniz Demir

Alternatif Geniş Aile Yapısında Aile İçi Çatışma: “Etilerin Savaşı” Film
Örnekleme

II. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ramazan Yılmaz

<https://meet.google.com/diu-gwfd-fny>

10 Mayıs Salı, 11:00-13:00

Burak Kaplan

Türk Sinemasında Çirkinlik Temsilleri

Arş. Gör. Sezer Ağgez

Vizördeki Kültürel Miras: Kültürel Hümanizma Dönemi’nde
Türk Belgesel Sineması ve Kültürel Miras İlişkisi

Dr. Arş. Gör. Merve Betül Üçer

Orta Sınıflaşmaya Hücum: 1980’lerin
Değişim Sürecinde Sınıfın Kültürel Kodları

Yüksek Lisans Öğrencisi Cemalettin Çağrı Karlıdağ

Sosyo-Politik Dizgede Nepotizm, “Bir Zamanlar Anadolu’da”
Filmi Üzerinden Bir Okuma: Nedir Bu Mezarlık İhalesi?

III. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Mahir Yerlikaya

meet.google.com/cnc-jcpu-ggz
10 Mayıs Salı, 11:00-13:00

Doktora Öğrencisi Deniz Kurtyılmaz

Kurban (Offret):
Nietzsche ve Kierkegaard Arasında İnanç ve Eylem

Dr. Öğr. Üyesi Suat Soner Erenözlü

Sinema Sanatına Felsefe ile Bakmak

Dr. Öğr. Üyesi Reyhan Tutumlu

Edebiyattan Sinemaya:
Bizim Büyük Çaresizliğimiz'in Palimpsestik Okuması

Arş. Gör. M. Safa Karataş

Mitten Sinemaya Kadar Anlatıda Kullanılan
Kişi Kavramlarına Yeni Öneriler

IV. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Ziya Gökçek

http://meet.google.com/fzf-skud-nes
10 Mayıs Salı, 11:00-13:00

Menderes Akdağ, Feride Nur Yaka, Hatice Yaren Eser

Putin İktidarı Dönemi Milliyetçiliğin Yükselişinde
Rus Sinemasının Etkisi "1612" Adlı Film Örneği

Öğr. Gör. Dr. M. Özer Özkantar

Bereavement and Melancholy in Cinema:
A Comparative Review Between Turkish and American Cinemas

Dr. Arş. Gör. Ayşe Dilara Bostan

Disney Versus Dreamworks: Disney'in
Postmodernleşmesinde Dreamwork Etkisi

Öğr. Gör. Dr. Azima Cantas, Dr. Öğr. Üyesi İhsan Koluvaçık

Yeni Dalgadan Yeni Aşırıçılığa Claire Denis Sineması ve
"Trouble Every Day" Filmi

Doç. Dr. Ragıp Taranç, Öğr. Gör. Melih Tomak

Film Tasarımında Yönetmen Aforizmalarının
Göstergelere Dönüşmesinin Örneği:
Vittorio de Sica Güneş Çiçekleri (I Girasoli)

V. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Serdar Yılmaz

<https://meet.google.com/vyh-icvv-stg>
10 Mayıs Salı, 11:00-13:00

Araştırma Görevlisi Mehmet Ali Zeren

Queer Sinema ve Jean Genet

Öğr. Gör. Dr. Erman Kar

Queer Kuram ve Sinema: Türk Sinemasında
Muğlak Bir Görünürlük Hikayesi

Dr. Arş. Gör. Aynülhayat Uybadın

Film Araştırmalarında Revizyonist Yaklaşımlar:
Yeni Sinema Tarihi

Doç. Dr. Mehmet Ali Aydemir

Şeffaflık Toplumunda Paraziter Varoluş Yahut (Kurgu)
Toplumun Sinemasal Gerçekliğe Uyarlanması Üzerine Arayışlar

Öğr. Gör. Melih Tomak, Doç. Dr. Ragıp Taranç

Suç ve Polisiye Filmlerde Kriminolojik
İspatların İkonografik Sunumları

VI. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Serhat Yetimova

<https://meet.google.com/nkc-ocss-dhy>
10 Mayıs Salı, 11:00-13:00

Doktora Öğrencisi Muhammet Erdem Duru, Prof. Dr. Merih Taşkaya

Bağımsız Sinemada Ürün Yerleştirme Uygulamaları:
Festival Filmleri Üzerine Bir İnceleme

Doç. Dr. Mustafa Aslan, Arş. Gör. Berkay Buluş

Sinema ve Mekan:
Bir Sinematografik Mekan olarak Sakarya

Dr. Öğr. Üyesi Burak Türten

Hollywood'un Gölgesinde: Western Filmlerinin
Doğal Film Platosu "Sedona"

Dr. Arş. Gör. Oğuz Selim Kobaza

94. Akademi Ödülleri'nin Türkçe Sinema
Podcastlerindeki Yansıması

Dr. Öğr. Gör. Şebnem Ceylan Apaydın

Türk Televizyon Dizilerinin Kültürel Etkileme
Süreci Üzerine Bir Belgesel Çözümlemesi: Kismet

VII. OTURUM (YÜZ YÜZE)

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Rasim Soylu

M2 İletişim Fakültesi, 2102 nolu sınıf
10 Mayıs Salı, 11:00-13:00

Lisans Öğrencisi Pelin Şahin

Çoğunluk Filmindeki Kadın ve Erkek Temsillerine
Ötekileştirme Bağlamında Bir Bakış

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Küçükalkan, YL Öğrencisi Mehmet Emin Sarıkaya

Açlığın Halleri ve Tokluğa Dair:
“Açlığa Doymak” Filmi Örneğinde

Yüksek Lisans Öğrencisi Umut Karaca

Duygu Endüstrisi “Delibal Filmi Üzerinden Bakış”

VIII. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sibel Akova

<https://meet.google.com/svz-ywqd-num>
10 Mayıs Salı, 14:00-16:00

Doktora Öğrencisi Özgür Emek Korkmaz

‘Karakter Aşınması’ Çerçevesinden
‘Üzgünüz Size Ulaşamadık’ Film Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Bilal Süslü, Dr. Arş. Gör. Alper Erçetingöz

Bağlantı Nesnesi’ Kavramına Sinematik Bir Yorum:
Çok Gürültülü ve Çok Yakın (2011)

Araştırma Görevlisi Mehmet Ali Zeren

Climax Filminin Sanat Yönetimi Yaklaşımının
Göstergibilimsel Çözülmesi

Doç. Dr. Mustafa C. Sadakoğlu

Akileşmiş Rekabet ile İrrasyonel Şiddet Arasında:
Burjuva Asketizmi ya da Tüccarlar (Traders-2015)

Öğr. Gör. Maşallah Kılınc

Sinemada Bedenin Yeni Bir Formunu Düşünmek;
Lamb Filmi üzerine Bir İnceleme

IX. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Mikail Uğuş

meet.google.com/mbh-njxh-ejx
10 Mayıs Salı, 14:00-16:00

Yüksek Lisans Öğrencisi Rümeysa Güzel

Grup Yapısı ve Dinamiği Kapsamında
Squid Game Dizi Analizi

Dr. Arş. Gör. Mesut Bostan

Nitelik ve Sahicilik:
Gönül Dağı Dizisi Bağlamında Kültürel Söylem

**Yüksek Lisans Öğrencisi Sezin Doğan, Doç. Dr. Nermin Orta Küçük-
sönmez**

Travmatik Anlatılarda Temsil Stratejileri:
Kulüp Dizisi Üzerine Bir İnceleme

Yüksek Lisans Öğrencisi Selim Cayık

Hollywood'da Türk ve Türkiye:
Taken 2 Filminin Eleştirel Söylem Analizi

Doktora Öğrencisi Atifet Keleşoğlu

Kültürel "Ayrım" İzleğinden Seyir Deneyimine Bakmak:
Pera Film ve İstanbul Modern Sinema Örneğinde
Müzedeki Film Seyirciliği Olgusu

X. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Akyıldız

meet.google.com/oag-pfxw-iyu
10 Mayıs Salı, 14:00-16:00

Öğr. Gör. Dr. Erdinç Yılmaz

Analyzing Cinematic Home in Fractured (Reyhan, 2020)

Dr. Arş. Gör. Özgür İpek

Sadece Aşıklar Hayatta Kalır Filminde
Ölümsüzlük Fikri

Yüksek Lisans Öğrencisi Uğur Hacıoğlu

Son Umut Filmi Özelinde Batı Sinemasında
Türk İmajı Yansıması

Araştırma Görevlisi Buğra Mert Alkayalar

Matrix'e Dönüş: "The Matrix Resurrections" Filmini Simülasyon
Kuramı Çerçevesinde Sosyolojik Çözümleme

Yüksek Lisans Öğrencisi Havva Nur Keleş

Sinemada Yaşlı Temsilleri: "Up" Filmi Örneği

XI. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Güzde Sunal Kızıl

meet.google.com/qcg-vuzf-snd
10 Mayıs Salı, 14:00-16:00

Araştırma Görevlisi R. Özgün Kehya

Buket Alakuş'un Filmlerinde Toplumsal Cinsiyet

Dr. Öğr. Üyesi Gülenay Pınarbaşı

Yeşim Ustaoglu'nun Araf Filmindeki
Anne Karakterlerinin İncelenmesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Hilal Ülkü Perçem

Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Tereddüt Filmi Üzerine
Sosyolojik Bir Değerlendirme

Doktora Öğrencisi Ferdi Candan

Sinemada Kahramanın Travması: "Acıların Kadını"na
Bergen Filmi Üzerinden Psikanalitik Bir Bakış

XII. OTURUM (ÇEVİRİMİÇİ)

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ufuk Uğur

https://meet.google.com/qdg-tktf-mcd
10 Mayıs Salı, 14:00-16:00

Mahmut Çeliker

Sinemada Taşra-Kent Dikotomisi: Nuri Bilge Ceylan'ın
Uzak Filmi Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Ebru Özyurt

Ferzan Özpetek'in Yönettiği "Şans Tanrıçası" ve "Napoli Velata" Filmlerinin
Tanıtım Çalışmalarının İncelenmesi

Doktora Öğrencisi Akın Tunç

Auteur Kuramı Bağlamında Haneke Sinemasındaki
İç Anlamın Belirlenmesi

Doç. Dr. Ejder Ulutaş

Çağan Irmak Filmlerinde Bir Hidayet Biçimi Olarak Öze Dönüş

Dr. Öğr. Üyesi Evren Günevi Uslu

Türk Sinemasında New Extremism, Yeni Aşırıcılık:
Serdar Akar Filmlerinin Analizi

XIII. OTURUM (YÜZ YÜZE)

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Menderes Akdağ

M2 İletişim Fakültesi, 2202 nolu sınıf
10 Mayıs Salı, 14:00-16:00

Yüksek Lisans Öğrencisi Betül Biçer

Yücel Çakmaklı Sinemasının Kırsal-Şehir Geriliminde
Görünmez Kıldığı Sınıfsallık

Lisansüstü Öğrencisi Gözde Aktepe

Metin Erksan'ın Acı Hayat'ında Erkeklik İnşa ve Temsil Süreçleri:
Mehmet'i Nermin mi Yıktı? Eril Tahakküm mü

Lisansüstü Öğrencisi Berivan Çiftçi

Kartal Tibet'in İffet'ine Yeniden Bakmak Bakmaya Doyamadığımız
İffet'e Türk Sineması Neden Bakmadı?

Dr. Arş. Gör. Mustafa Kemal Sancar

Türk Sinemasında Şivenin İdeolojik Aralığı

Lisans Öğrencisi Zeynep Hilal Demirci

Self-Oryantalist Temsil Sorunu: Hayaletler (2020)

IVX. OTURUM (YÜZ YÜZE)

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Gör. Şebnem Ceylan Apaydın

M2 İletişim Fakültesi, 2103 nolu sınıf
10 Mayıs Salı, 14:00-16:00

Öğr. Gör. Berna Akçağ

Tanrılar Şehrinden Kovulan Uyumsuz Adamlar

Yüksek Lisans Öğrencisi Tamer Türkel

Black Widow Filminin Feminist Film Teorisi Çerçevesinde Çözülmesi

Arş. Gör. Fatmanur Alsancak

"Portakallar ve Güneşli" Filmi Işığında Sinema ve Sosyal Hizmet İlişkisi

Dr. Öğr. Üyesi Olgun Atamer

İçeriğin 'Sahibi', Sadakatin Nedameti: Uyarlama Çalışmalarında
Metinlerarası Perspektif

Yüksek Lisans Öğrencisi Enez Kaledibi

Kültür Endüstrisi Bağlamında "Ahlat Ağacı" ve "Babam ve Oğlum"
İmlerinin Anlatı Yapılarının Analizi

“PORTAKALLAR VE GÜNIŐİŐİ” FİLMİ IŐIŐINDA SİNEMA VE SOSYAL HİZMET İLİŐKİŐİ

Fatmanur ALSANCAK¹

Özet

Uygulamalı bir akademik disiplin olan sosyal hizmet, sosyal dışlanma, göç, yoksulluk, ihmal ve istismar, terk edilmişlik, şiddet, ayrımcılık, eşitsizlik gibi yaşamsal sorunlara müdahale eder. Temelinde yardıma muhtaçlara yardımcı olmak olan sosyal hizmetin birçok farklı uygulama alanı vardır. Bu uygulamalar farklı düzeylerde olmaktadır. Tüm uygulamalarda temel hedef çevresel faktörleri birey, grup ya da toplumun yararına değiştirmektir. Çünkü yaşadığı olayların müracaatçısı yaşadığı olayların figürü haline getirebilmektedir. Bundan dolayı bireyin tekrar yaşamının kontrolünü eline almasını sağlamak için bazı durumlarda bireyin çevreye uyumunu sağlamak, bazı durumlarda ise çevreyi değiştirmek gerekebilir. Yapılan araştırmalar özellikle sosyal sorunların gerçekçi bir şekilde sunulduğu filmlerin sosyal hizmet eğitimlerinde bir araç olarak kullanılabilceğini göstermektedir. Sinemanın diğer sanat ve bilimlerle olan ilişkisi ve “sosyal gerçekçi” olarak adlandırılan yönetmenler tarafından ele alınan sosyal sorunlar, filmlerin sosyal hizmet uygulamaları açısından farklı işlevsel olanaklar sunduğunu göstermektedir. Bu işlevler bilgi verme, yaratıcı düşünme, sorunun analizini kolaylaştırma ve ilişkiler kurma, sorunlarla baş etme alternatifleri sunma, empati becerisini geliştirme ve sosyal politikaları etkileme olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmada çocuk ihmal ve istismarı teması etrafında sergilenen Portakallar ve GüniőİŐİ filmi Sosyal hizmet disiplini ve sinema ilişkisi açısından incelenecektir. Filmde sosyal hizmet uzmanını canlandıran oyuncunun sembolik duruşu, filmin kurgusal yapısı açısından kritik edilerek sosyal çalışmacının temsili üzerinden sosyal hizmet filmlerinin mesleki uygulamada ve akademik çalışmalarda yol gösterici yönü üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Portakallar ve GüniőİŐİ, Çocuk İstismarı, Sosyal Hizmet, Sinema.*

¹ Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, fatmanuralsancak@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1414-3358

AUTEUR KURAMI BAĞLAMINDA HANEKE SİNEMASINDAKİ İÇ ANLAMIN BELİRLENMESİ

Akın TUNÇ²

Özet

İletişimsizlik, yabancılaşma, göçmen-mülteci sorunu, toplumsal duyarsızlık, eşitsizlik, adaletsizlik, suç gibi toplumsal konuları medya ve şiddet bağlamında ele alan Avusturyalı yönetmen Michael Haneke, çağdaş Avrupa sinemasının en önemli auteur yönetmenlerinden birisi olarak kabul görmektedir. Auteur kuramının öncülüğünü yapan Andrew Sarris'e göre, bir yönetmenin auteur olabilmesi için gerekli olan üç unsur vardır: Yönetmenin teknik açıdan yeterliliği, yönetmenin filmlerinde görülebilirliği ve iç anlam. Sarris'e göre bir film eğer teknik olarak kötüyse, diğer unsurların da bir anlamı kalmamaktadır. Fakat bir filmin sadece teknik açıdan yeterliliği de o yönetmenin auteur olarak tanımlanmasına yetmemektedir. Yönetmenin filmlerinde görülebilirliği unsuru; yönetmenin kendine has olan biçiminin, sinematografisinin ve sinematik yaklaşımının filmlerine yansımaları gösterir. Yönetmenin auteur olabilmesi için gereken bir diğer unsur olan iç anlam ise diğer unsurlara göre soyut, belirsiz bir yapıya sahiptir. Bu çalışmanın amacı Haneke'yi auteur kılan unsurları yönetmenin hayatı, düşünceleri ve filmleri üzerinden değerlendirerek Haneke sinemasının kendine has iç anlamını ortaya koymaktır. Bunu belirlemek için de öncelikle iç anlamın auteur kuramı açısından yerinin tespiti gereklidir. Auteur film eleştirisi, yönetmenin filmlerinde ele aldığı temaları, imgeleri inceler; böylece o yönetmene özgü, biricik üslubu belirlemeye çalışır. Çalışmada Haneke'nin duygu ve düşüncelerini yansıtmada yetkin örnekler olarak kabul edilen Benny'nin Videosu (Benny's Video, 1992), Ölümçül Oyunlar (Funny Games, 1997) ve Saklı (Caché, 2005) filmleri auteur film eleştiri yöntemiyle incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Andrew Sarris, Auteur Kuramı, Auteur Film Eleştirisi, İç Anlam, Michael Haneke*

²Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, akintunc26@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4444-6042

FİLM ARAŞTIRMALARINDA REVİZYONİST YAKLAŞIMLAR: YENİ SİNEMA TARİHİ

Aynülhayat UYBADIN ³

Özet

Bu çalışma son yıllarda film araştırmalarında göze çarpan revizyonist bir tarih anlayışını ele almaktadır. Filmlerin nasıl tüketildiğini, kullanıldığını ve anlamlandırıldığını irdeleyen çalışmaların odak noktasında sinemanın kültürel ve toplumsal bir deneyim olduğu düşüncesi yatmaktadır. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren başlayan ve son otuz yıllık süreçte genişleyen bu araştırma alanında bölgesel ve yerel sinema tarihlerine bakmak, sinema ve izleyici ilişkisini disiplinlerarası bir yaklaşımla değerlendirmek önem kazanmıştır. Sinemanın seyirci, bellek, deneyim, mekân, karşılaşmalar, film programlama, film gösterimi, alımlama gibi filmsel metnin ötesindeki diğer boyutlarına ilişkin yeni soruların ortaya çıkışı, yeni bir sinema tarihi anlayışını doğurmuştur. Film çalışmalarının film metinlerinin, yönetmenlerin, akımların ötesindeki anlamlarına eğilen ve multidisipliner bir yaklaşımı benimseyen çalışmalar Yeni Sinema Tarihi çatısı altında toplanmaktadır. Literatürde “revizyonist bir sinema tarihi” olarak da geçen bu yaklaşımın temelinde söz konusu filmlerin kültürel bir ürün olarak kabul edilmesi ve toplumsal olarak deneyimlendiği düşüncesi hakimdir. Sinemayı toplumsal ve kültürel mübadelenin bir mekânı olarak incelemeyi öneren ve geniş bir araştırma yapısına sahip olan Yeni Sinema Tarihi, filmlerin her zaman, her yerde ve aynı koşullarda dolaşıma girmediğini dolayısıyla hem gösteriminde hem tüketiminde farklılaştığını önerir. Bu öneriden hareketle değişen izleme pratikleri ve deneyimleri hakkındaki bilgilere ulaşmak için genellikle seyircinin belleğine başvurur. Böylece gündelik hayatın koşullarını da dikkate alarak “sıradan” insanların hikâyelerine kulak veren bir tarih anlayışından söz edilir. “Aşağıdan sinema tarihi yazımı” olarak da ifade edilen bu anlayış içerisinde sinema ve bellek ilişkisine dair yeni sorular ve yöntemler öneren çalışmalarda artış dikkat çekicidir. Sinemaya gitmenin sadece film perdesiyle kurulan ilişkiler olmadığı aynı zamanda film perdesinin aydınlandığı farklı zamanlara ve mekânlara göre çeşitlenen geniş bir görünümü olduğu düşüncesi sinema tarihi çalışmalarını hem epistemolojik hem metodolojik anlamda etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yeni Sinema Tarihi, Sinema Tarihyazımı, İzleyici Araştırmaları, Sinemaya Gitme Pratikleri*

³ Dr. Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, auybadin@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6564-7241

DİSNEY VERSUS DREAMWORKS: DİSNEY'İN POSTMODERNLEŞMESİNDE DREAMWORKS ETKİSİ

Ayşe Dilara BOSTAN ⁴

Özet

Canlandırma sinemasının popülaritesi en eskiye dayanan şirketi Disney, canlandırma sinemasının kendisinin geçirdiği evrelere paralel şekilde bir çağdaşlaşma/postmodernleşme süreci geçirmektedir. Pixar yapımı Oyuncak Hikayesi (1995) canlandırma sinemasına getirdiği teknolojik yenilik bakımından, DreamWorks yapımı Shrek (2001) ise postmodern anlatının canlandırma sinemasına dahil edilmesini sağlaması bakımından birer dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Her iki yapım da hem canlandırma sinemasına hem de Disney Şirketi'ne etkileri bakımından önemlidir. M. Keith Booker, Disney ve DreamWorks'un Amerika'nın ve kapitalizmin resmi ideolojisi olan bireyselliği sunmada farklı yollar izlediklerini öne sürer. Disney'in bireysellik konseptinde, bireyselliğin doğuştan gelen ve karaktere gömülü olan bir değer olduğu vurgusu vardır. Bireysel özellikleri ile öne çıkan bu karakterler toplumda önemli bir yere ve role sahiptir. Bu bireyselliğin en iyi durduğu yer Orta Çağ ve masal evrenidir. DreamWorks'te ise bireysel başarı kaderden değil, seçimlerden gelir. Disney'den ayrışan bireysellik mesajını DreamWorks ilk defa Shrek ile sunmuştur. Öte yandan Shrek'in kazandığı popülarite, anlatısının postmodern özellikleri Disney'in çağdaşlaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu çalışma, bir yandan Disney ve DreamWorks şirketlerinin canlandırma sinemasında tuttıkları yeri karşılaştırmayı ve birbirleri ile olan etkileşimi örneklendirmeyi amaçlarken; diğer yandan her iki şirketin Amerikan ideolojisini ne şekilde temsil ettiğini de anlamaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Walt Disney, DreamWorks, Canlandırma Sineması, Postmodernizm*

⁴ Dr. Arş. Gör., Marmara Üniversitesi, dilara.okuyucu@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0651-8463

BEREAVEMENT AND MELANCHOLY IN CINEMA: A COMPARATIVE REVIEW BETWEEN TURKISH AND AMERICAN CINEMAS

M. Özer ÖZKANTAR ⁵

Abstract

Cinema is one of the most vivid and sensational reflection tools in the art world since it reverberates almost all emotions concerning human beings and their experiences. One of these emotions is grief due to loss of our beloved ones and in the just same way as existence, it is a striking issue covering lots of films and thus the concept of mourning and sorrow are the most outstanding and common themes having a profound impact on cinema audiences. Despite cultural and social differences all around the world, grief and pain are intense and universal emotions. As part of this idea, the main purpose of this study is to illustrate how Turkish Cinema and American Cinema approach the concepts of bereavement and lament. For this aim, two well-known films which are *Babam ve Oğlum* (2005) and *Manchester by the Sea* (2016) have been analysed by focusing on remarkable similarities and differences in terms of loss and death with the aid of descriptive analysis. As a result of reviews of the films, it has been observed that Turkish approach into death and loss includes melodrama, emotional abuse and local connotations while American one involves more realistic point of view underlying individual crisis, mental collapses and corruption.

Key Words: *Cinema, Death, Melancholy, Turkish Cinema, American Cinema*

⁵ Dr. Öğr. Gör., Gaziantep Üniversitesi, ozerokantar@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9364-5606

KARTAL TİBET'İN İFFET'İNE YENİDEN BAKMAK BAKMAYA DOYAMADIĞIMIZ İFFET'E TÜRK SİNEMASI NEDEN BAKMADI?

Berivan ÇİFTÇİ ⁶

Özet

Senaryosunu Yavuz Turgul'un yazdığı yönetmenliğini ise Kartal Tibet'in üstlendiği İffet (1982) filmine odaklanan bu çalışma, filmin dönemi içerisinde nasıl karşılandığına ilişkin geçmişe dönük bir araştırma sunmaktadır. Yapılan literatür taraması neticesinde film ve söylemine yönelik yazılan başlıkların ya da üretilen içeriklerin sınırlılığı dikkat çekmektedir. Oysa İffet'in "boğuluyorum" çılgılığı nasıl olur da Türkiye'deki sinema yazarları tarafından duyulmaz? Filmin gişede hasılat ya masını amaçlayan erkek yönetmenin itina ile kameraya aldığı tecavüz sahnesi Türkiye'deki seyirci tarafından (sinemada, videoda, televizyonda ve internette) tekrar tekrar rağbet görürken buradaki eleştirel alımlama pratiği neden sorgulanmaz? Bu filmin feminist ideolojinin yaygınlaştığı bir tarihsel bağlamda yani dönemin Türk sinemasında kendisini kabul ettiren popüler "kadın filmleri" türü içerisinde ele alınmaması veya feminist yazarlarca gözden kaçırılması, eleştirilmemesi hatta unutulması nasıl açıklanabilir? Bu temel sorulara yanıtlar sunmayı amaçlayan bildiri İffet filminin dönemin genel ve uzman basınında nasıl bir eleştirel alımlama ile karşılaştığı, sinema yazarları tarafından hangi başat temalar etrafında okunduğu anlaşılmasına çalışılacaktır. Bildiri bu sürecin irdelenebilmesi ve açıklanabilmesi için kullanılacak yöntem İffet hakkında basında çıkan yan metinlerle üst metinlerin yani yazılı ile görsel materyalin (gazete haberleri, manşetler, eleştiriler, dergi yazıları, fotoğraf, ilan, reklam, video tanıtımı, röportaj) belli tematik altkümeler etrafında içerik çözümlemesi olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *İffet, Alımlama pratikleri, Türk Sineması, Kartal Tibet, Feminist Kuram*

⁶ Lisansüstü Öğrencisi, Düzce Üniversitesi, berivanciftci9@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2118-7057

YÜCEL ÇAKMAKLI SİNEMASININ KIRSAL - ŞEHİR GERİLİMİNDE GÖRÜNMEZ KILDIĞI SINIFSALLIK

Betül BİÇER⁷

Özet

Bu çalışma Milli Sinema'nın kurucusu Yücel Çakmaklı'nın 1970'li yıllarda çekmiş olduğu dört film analizini içermektedir. Çakmaklı bu filmlerde milli ve yerli unsurlar karşısında bir tehdit olarak gördüğü Marksist-sosyalist ve toplumsal gerçekçi sinema yaklaşımına karşı bir sinema dili oluşturmuştur. Filmlerde sosyo-ekonomik koşulların yerine Batılı ve milli unsurlar şehir ve kırsal üzerinden karakterize edilerek sınıfsallık vurgusu yerine kültürel ikilik yaklaşımı benimsenmiştir. Kırsal yerli unsurlarla, şehir ise Batılı unsurlarla karakterize edilmiş, kırsala pir-ü paklık, şehre ise tüm kötülüklerin kaynağı olarak olumsuzluk atfedilmiştir. Araştırmanın temel hipotezine göre yönetmen Çakmaklı kültürel ikilik yaklaşımıyla şehir ve kırsal arasında bir gerilim oluşturarak farklı sermaye biçimlerinden meydana gelen sınıfsal uzamı görünmez kılmış ve sağ-muhafazakâr ideolojiyi bu yolla yeniden üretmiştir. Çalışmamızda eleştirel söylem analizi tekniği kullanılarak Yücel Çakmaklı'nın Zehra (1972), Çile (1972), Kızım Ayşe (1974) ve Garip Kuş (1974) filmleri analiz edilmiştir. Bu filmlerdeki mekân, imge, sembol ve söylemler eleştirel söylem analizine tabi tutularak incelenmiştir. Eleştirel söylem analizi, güç ilişkileri, ideolojiler, değerler gibi farklı toplumsal olguların dilsel kurgulamalar yoluyla toplumsal ilişkilere ve failere aktarılması ile ilgilenen bir yöntemdir. Çalışmamızda kırsal ve şehir geriliminde öne çıkarılan kültürel ikiliğin farklı maddi sermaye biçimlerinin aralarındaki farkı hangi yollarla görünmez kıldığı filmlerdeki gösterge ve semboller üzerinden betimlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Milli Sinema, Sağ-Muhafazakâr İdeoloji, Eleştirel söylem Analizi, Sınıfsallık*

⁷ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, n26bt@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5165-9313

'BAĞLANTI NESNESİ' KAVRAMINA SİNEMATİK BİR YORUM: ÇOK GÜRÜLTÜLÜ VE ÇOK YAKIN (2011)

Bilal SÜSLÜ⁸
Alper ERÇETİNGÖZ⁹

Özet

Bağlantı nesnesi, sürekli yas halindeki kişiyi kaybına bağlayan ve yas tutan ile kayıp arasında bir 'buluşma yeri' haline gelen somut bir olgudur. Politik psikolojik bağlamda gerçekleşen kolektif kayıpların ardından, çoğunlukla psikolojik bir gereksinimi karşılamaya yönelik verilen tepkiler, grubun bağlantı nesnesi üzerinden işlev görmektedir. Kaybın bir sonucu olarak kişinin benliğinde meydana gelen psikolojik yara, bağlantı nesnesine dönüşen kişiler, hatıralar, eşyalar ya da çeşitli kültürel formlar ile görünür kılınmaktadır. Bu bağlamda, kitle iletişimde önemli bir mecra olarak kabul edilen sinemanın da, kolektif hafızada depolanan ve yasının tutulmasının sürece yayıldığı kayıp durumlarını bağlantı nesnelere aracılığıyla hikâyeleştirdiği, hatta bazı filmlerin doğrudan bir bağlantı nesnesi olarak değerlendirilebileceği görülmektedir. Kendi gerçekliği içinde sinema, geçmişle imgeler aracılığıyla bağlantı kurmakta ve kaybın oluşması ile sonuçlanmış olayla izleyicinin bağlantı kurmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada İngiliz yönetmen Stephen Daldry'nin, Jonathan Safran Foer'in aynı adlı romanından sinemaya uyarladığı, 2011 yapımı Çok Gürültülü ve Çok Yakın (Extremely Loud & Incredibly Close) filmi niteliksel içerik analizi yöntemiyle ele alınmakta ve 'bağlantı nesnesi' kavramı üzerinden filmin farklı gerçeklik katmanlarında nasıl işlevsel bir olgu haline geldiği araştırılmaktadır. Film, 11 Eylül (9/11) saldırılarında hayatını kaybeden bir babadan 9 yaşındaki oğluna kalan ve bir bağlantı nesnesi olarak konumlandırılan 'anahtar' üzerinden kolektif bir kaybı ve hemen ardından ortaya çıkan yası görünür kılmaktadır. Bu anlamda film, aynı acıyı paylaşan izleyiciler için de bir bağlantı nesnesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bağlantı Nesnesi, Kayıp, Travma, Anahtar, Sinema.*

⁸ Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, bilalsuslu@beun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7176-1427

⁹ Arş. Gör. Dr. , Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, alper.ercetingoz@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9168-5740

MATRIX'E DÖNÜŞ: "THE MATRIX RESURRECTIONS" FİLMİNİ SİMÜLASYON KURAMI ÇERÇEVESİNDE SOSYOLOJİK ÇÖZÜMLEME

Buğra Mert ALKAYALAR¹⁰

Özet

18 senelik bir aranın ardından ilk üçlemeye bir devam filmi olarak yapılan, yönetmenliğini ve senaryo yazarlığını Lana Wachowski'nin üstlendiği Aralık 2021 gösterim tarihli The Matrix Resurrections filminin hikayesi Neo'nun tekrar gerçekliği sorgulaması üzerine yenilenmiş ve geliştirilmiş Matrix'in içine hapsediğini fark etmesi üzerinden ilerlemektedir. Serinin önceki filmlerindeki gibi bilimkurgu ve aksiyon türleri çerçevesinde hikayesini işlemektedir. Filmde, Neo ünlü bir oyun tasarımcısı olarak yaşamını sürdürüyorken Matrix'in içinde olduğunu fark edince Trinity'i bulup yeni simülasyondan kurtulmaya çalışmaktadır. The Matrix Resurrections hikayesi yönünden 1999'da çıkan serinin ilk filmi Matrix'e benziyor olsa da evreninin oluştururken günümüz toplumundaki ve teknolojisindeki değişimleri, yenilikleri örnek alıyor olmasından dolayı güncelliğini ortaya koyarak farklılık göstermektedir. Bu çalışmada toplum ile teknoloji arasındaki değişimlerin ve gelişimlerin filmin hem hikayesine hem de tekniğine yansıyor oluşu toplumsal değişimlerin sinemaya etkisi üzerine uygun bir örnek oluşturduğu için amaçlı örneklem yöntemiyle The Matrix Resurrections filmi seçilmiştir. Toplumun ve teknolojinin filme olan yansımalarının incelenmesi için sosyolojik eleştiri ile çözümleme uygun görülmüştür. İlk filmde bu yana simülasyonun serinin evreninin temelini oluşturması nedeniyle de bu çözümlemenin Jean Baudrillard'ın simülasyon kuramı çerçevesinde yapılmasının doğru olacağı düşünülmüştür.

Anahtar Sözcükler: *Matrix, Simülasyon, Toplum, Teknoloji, Sosyolojik Çözümleme*

¹⁰ Araştırma Görevlisi/Yüksek Lisans Öğrencisi, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi/Anadolu Üniversitesi, b.alkayalar@iku.edu.tr/bma@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1189-2863

TÜRK SİNEMASINDA ÇİRKİNLİK TEMSİLLERİ

Burak KAPLAN ¹¹

Özet

Sanat tarihinde, güzelliğın karşısında konumlanan çirkinlik mefhumu, eserlerin etik ve estetik yönlerine dair önemli ipuçları verir. Çirkinliğin idrak edilme şekli tarihsel dönemlere göre ve sanatın icra edildiği ortama göre farklılık gösterdi. Türk Sinemasında da çirkinliğin farklı görünüşleriyle karşılaşmaktayız. Yılmaz Güney halkçı bir yaklaşımla kendisini çirkin kral ilan ederken, Yeşilçam filmlerinin birçoğunda sistematik biçimde çirkinlikle içselleştirilen imamlara rastlarız. Metin Erksan, Susuz Yaz filminde, Osman karakterinin davranışlarını aşama aşama göstererek, çirkinliğin etik ve estetik tarafını bir arada harmanlar. Tıpkı, bir dünya sineması klasiği halini alan İyi, Kötü ve Çirkin filminde olduğu gibi, tamamen çıkarları doğrultusunda yersiz-yurtsuzlaşan çirkin karakterler pek çok Türk filminin belkemiğini oluşturdu. Bu bildiride, yukarıda örneklendirilen çirkinlik temsilleri üzerinden Türk Sinemasına bir bakış atılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Türk Sineması, Çirkinlik Mefhumu, Susuz Yaz*

¹¹ Yapımcı, TRT 2, kaplan.burak0209@gmail.com, ORCID:

HOLLYWOOD'UN GÖLGESİNDE: WESTERN FİMLERİNİN DOĞAL FİLM PLATOSU “SEDONA”

Burak TÜRTEK¹²

Özet

1900'lu yılların başından itibaren Amerika Birleşik Devletleri'nin batısında yer alan California eyaletinde film yapımında önemli bir artış yaşanmıştır. Zaman içerisinde Hollywood olarak anılan bu bölge dünya sinemasının önemli film üretim merkezlerinden biri haline gelmiştir. Hollywood sinemasının bu başarısındaki en önemli etkenlerden biri olarak da Western filmleri gösterilmektedir. Ancak bu filmlerin birçoğu genel kanının aksine Hollywood'da değil özellikle 1940'li yıllar itibarıyla farklı bir eyalet olan Arizona'da çekilmeye başlanmıştır. Arizona'da yer alan Sedona şehri de önemli western filmlerinin çekildiği film platosu haline gelmiş ve küçük Hollywood olarak anılmaya başlanmıştır. Sedona, Hollywood sineması açısından oldukça önemli olmasına karşın sinema literatüründe kendine yeterince yer bulamamıştır. Bu çalışma Hollywood'un klasik döneminin önemli içerikleri olan western filmlerinin çekildiği Sedona'nın sinema tarihindeki yeri ve önemine odaklanmaktadır. Bu amaçla çalışmada Sedona'nın sinema tarihi açısından gelişimi, western film türüne katkıları ve bölgede çekilen filmler kavramsal olarak irdelenmektedir. Çalışmanın sinema tarihine ampirik açıdan western filmleri ve çekim yerleri konusunda katkı sağlayacağı on görülmekte ve sinema çalışmalarında western filmleri ile ilgili bir boşluğu dolduracağına inanılmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada, verilerin birincil kaynağı olarak dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Bulgular doğrultusunda, California'da mekân ücretlerinin fazla olması, Sedona'da mekan ücreti ödenmemesi, ışık, gökyüzü ve kırmızı toprağa sahip coğrafi görsel unsurların daha estetik olması ile bölgede varlığını sürdüren Native American (Kızılderili) kültürü gibi nedenlerle Sedona'da film yapımının tercih edildiği belirlenmiştir. Ayrıca 1923 yılından Klasik Hollywood döneminin sonu olarak ifade 1960'li yıllara kadar 60 filmin Sedona'da çekildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Western Filmleri, Hollywood, Sedona*

¹² Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi – Northern Arizona University, burakturten@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1962-7781

SOSYO-POLİTİK DİZGEDE NEPOTİZM, “ BİR ZAMANLAR ANADOLU’DA” FİLMİ ÜZERİNDEN BİR OKUMA: NEDİR BU MEZARLIK İHALESİ?

Cemalettin Çağrı KARADAĞ¹³

Özet

Sinema, sanatsal açıdan salt görselliğin öne çıktığı, insanların gündelik hayatlarındaki sorunlarından bir süreliğine arındığı ve kurgulanmış metinlerle insanları eğlendirerek mutlu etmeyi amaçlayan bir olgu olarak ele alınamaz. Sinemayı bireysel bir eğlence kültürünün ve sektörünün bir ögesi olarak görmenin yanı sıra, kitleler için rıza imal etmenin aracı gibi kullanmak ya da en azından bu algıyı meşrulaştırmak da doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Sinema esasında, yönetmenin ve senaristin yaklaşımına bağlı olarak toplumsal olguları yansıtan bir ayna işlevi görebilmektedir. Toplumlar sosyal, siyasal ve ekonomik kriz dönemlerini sinemalaştırarak bu dönemdeki yansımaları sosyolojik hafızada kayıt altında tutmaktadır. Filmlerde öne çıkarılan söylemler ‘miş’ gibi ifade edilse de aslında toplumsal dokuda ve katmanlarda mevcut olan bir takım sorunlara işaret etmektedirler. “Bir Zamanlar Anadolu’da” filminde filmi de gerek gündelik hayat akışına ilişkin sunduğu manzaralarla gerekse de filmin çeşitli sahnelerine yedirdiği anlatılarla Türkiye’de birtakım sosyo-politik gerçeklere ve sorunlara işaret etmektedir. Bu çalışmada da Türk politik kültüründe ve sosyal ilişkilerinde neredeyse kanıksanmış olan rüşvet, kayırmacılık, yolsuzluk ve ihaleye fesat karıştırma gibi yüz kızartıcı ögelerin izleri ve ele alınış biçimi “muhtarın sahnesi” özelinde incelenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sinema Sosyolojisi, Siyaset, Bir Zamanlar Anadolu’da, Politik Kültür, Nepotizm-Kayırmacılık*

¹³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi, cagri.karadagi@outlook.com, ORCID:0000-0001-9608-1455

KURBAN (OFFRET): NIETZSCHE VE KIERKEGAARD ARASINDA İNANÇ VE EYLEM ¹⁴

Deniz KURTYILMAZ ¹⁵

Özet

Andrey Tarkovski, nerdeyse tüm filmografisi boyunca inanç ve eylem arasındaki ilişkiyi beyazperdeye taşımıştır; bu tema bir auteur yönetmen olarak onun filmlerinin felsefi özünü meydana getirir. Rus sinemacı, son filmi Kurban'da da (1986) nükleer bir savaşın tüm dünyayı yok etmesinin önüne geçebilmek için sevdiği her şeyden vazgeçmek zorunda kalan bir adamın, Aleksander'ın hikâyesini anlatmaktadır. Aleksander, insanlığın yok oluşuna engel olması için Tanrı'ya yakarır ve kendi üzerine düşeni yapmaya hazır olduğunu söyler. Duasının kabul olmasının ardından evini ateşe verip sessizlik yemini eden Aleksander'ın eylemi diğerleri için oldukça anlamsızdır. Ne var ki, Aleksander'ın kendisi için büyük bir önem taşıyan kefarete şahit olmak bizi Nietzsche'nin nihilizm hakkındaki fikirleri ile Kierkegaard'ın inanç ve eylem arasındaki ilişkiye dair çıkarımları hakkında düşünmeye sevk etmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, Tarkovsky'nin Kurban adlı eserini sinefilozofik bir incelemeye tabi tutmayı amaçlamaktadır. Sinematik imajlar üzerinde/sayesinde gerçekleştirilen felsefi düşünüm eserin yapısöküme tabi tutulmasını ve yeniden yorumlanmasını koştulamaktayken kahramanın pasif nihilist bir tutumdan aktif nihilizme yükseldiği, bunun da ötesinde, Kierkegaardçı terimle bir "iman şövalyesi"ne dönüştüğü görülmektedir. Yönetmen Tarkovski, bu son filminde, içsel ahlaki tutum ile dış dünya arasındaki yakın ilişkiye dair romantik tavrını bütünüyle gözler önüne sermektedir.

Anahtar kelimeler: *Tarkovski, Nietzsche, Kierkegaard, İnanç, Kurban*

¹⁴ Bu bildiri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanan "Sanatta Biçim ve Gerçeklik: Andrey Tarkovski Sinemasına Felsefi Bir Bakış" adlı doktora tezimizden üretilmiştir.

¹⁵ Dr. Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, denizkurtyilmaz@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8123-8034

FERZAN ÖZPETEK'İN YÖNETTİĞİ “ŞANS TANRIÇASI ” VE “NAPOLİ VELATA” FİMLERİNİN TANITIM ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Ebru ÖZYURT¹⁶

Özet

Dünyada ve ülkemizde film tanıtım çalışmaları; film yapım notları, basın bülteni, afiş tasarımı, kamera arkası fotoğrafları ve görüntüleri ile röportajlar bütününden oluşmaktadır. Filmin yapımcısı ve basın danışmanı, tanıtım çalışmalarının yer alacağı mecralara karar vermektedir. Film tanıtım çalışmalarında; birkaç sene öncesine kadar gazete, dergi, televizyon, radyo, elektronik gazete tercih edilirken, internetin yaygınlaşması ile elektronik ortamdaki gazeteler, youtube, instagram, facebook, twitter gibi sosyal medya uygulamaları daha yoğun kullanılmaya başlanmıştır. Bununla birlikte, basın gösterimleri ve film galaları gibi organizasyonlarda da farklı uygulamalar tercih edilmektedir. Bu çalışmada amaç; dijital ortamların yaygınlaşması ile film tanıtım çalışmalarının hangi aşamalarında değişimin gerçekleştiğinin incelenmesidir. Uluslararası film yönetmeni Ferzan Özpetek'in yönettiği Napoli Velata (2017) ve Şans Tanrıçası (2022) isimli iki filminin tanıtım çalışmaları örnek olarak seçilmiştir. Bu bağlamda Ferzan Özpetek'in kurumsal çalışmalarını yürüten SRP İletişim ve Danışmanlık'tan Ebru Ünal ile İtalya'daki basın danışmanı Massimo Scarafoni ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada beş sene ara ile vizyona sunulan iki filmin tanıtım çalışmaları ile ilgili veriler analiz edilmiş ve film tanıtım çalışmalarındaki değişim ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Film Tanıtım Çalışmaları, Ferzan Özpetek, Napoli Velata, Şans Tanrıçası*

¹⁶ Dr. Öğr. Üyesi, Maltepe Üniversitesi, ebruozyurt@maltepe.edu.tr, Orcid: 0000-0002-6797-5959

ÇAĞAN IRMAK FİMLERİNDE BİR HİDAYET BİÇİMİ OLARAK ÖZE DÖNÜŞ

Ejder ULUTAŞ¹⁷

Özet

Olabildiğince seküler tonlarla sunulan Çağan Irmak filmlerini hidayet kavramıyla anmak ilk etapta şaşırtıcı gelebil-mektedir. Ancak hidayet kavramının salt dini bir terim olmasının ötesinde bir tür öze dönüşü imlediğini söylemek mümkündür. Bu bakımdan söz konusu kavram, dini terminolojinin ötesinde bir bağlama oturtulacak ve Irmak'ın filmlerindeki ruhu anlatacağı düşünülen anahtar kavramlardan biri olarak kullanılacaktır. Irmak filmlerinde -özellik-le Babam ve Oğlum; Bizi Hatırla- modernite ve geleneğin adeta yaka paça olduğu görülmektedir. İlk etapta olum-suzlanmayla karşılanan gelenek, kahramanların öze dönüşlerini tetikleyici birtakım durumlarla olumlu bir evrene dönüşmektedir. Her iki filmde sağlık sorunları akabinde gelenekle yüzleşmek zorunda kalan bireylerin epistemik ve duygusal kopuşları konu edinmektedir. Filmlerde, yeni ve farklı bir dünya hayaliyle yola çıkan kahramanların yaşadıkları duygusal paradokslar incelikte sunulmaktadır. İlk sahnelerde arkaik kodlarca temsil edildiği izlenimi verilen geleneksel dünya daha sonraki sahnelerde kemale erme ve olgunlaşma gibi imgelerle izleyiciye servis edilmektedir. Bu çalışmada yukarıda işaret edilen iki film üzerinden kahramanlarca temsil edilen değişim, çatışma, olgunlaşma ve nihayet öze dönüş süreçleri, hidayet kavramı etrafında tartışmaya açılmaktadır. Filmlerce temsil edilen modernite, değişim talebi ve gelenek sabiteleri hakkında etrafıca bir okuma gerçekleştirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Gelenek, Modernite, Hidayet, Babam ve Oğlum, Bizi Hatırla*

¹⁷ Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, e.ulutas@alparslan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3599-6181

KÜLTÜR ENDÜSTRİSİ BAĞLAMINDA “AHLAT AĞACI” VE “BABAM VE OĞLUM” FİMLERİNİN ANLATI YAPILARININ ANALİZİ

Enez KALEDİBİ¹⁸

Özet

Bu çalışmada kültür endüstrisinin Türk Sineması'nda film anlatılarına etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Türk Sinemasında hem konvansiyonel sinemadan hem de sanat sinemasından örneklem seçilerek filmlerin anlatı yapısı incelenecektir. Çalışmanın birinci bölümünde kültür endüstrisi açıklanacak ve nitelikleri anlatılacaktır. İkinci bölümde ise konvansiyonel sinemanın anlatı yapısı incelenecektir. Bu bağlamda Aristoteles'in Poetika adlı eserinde temellerini attığı ve günümüzde konvansiyonel sinemanın tercih ettiği klasik anlatı yapısı açıklanacaktır. Üçüncü bölümde sanat filmlerinin anlatı biçimi açıklanacak ve tartışılacaktır. Bertolt Brecht'in yeni bir anlayış kazandırdığı ve sanat filmlerinde kullanılan anlatı yapısının temelini oluşturan modern anlatı yapısı açıklanacaktır. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise Türk Sineması'nda konvansiyonel sinema film örneklerinden Babam ve Oğlum (Çağın Irmak, 2005) filmi ve sanat sineması film örneklerinden Ahlat Ağacı (Nuri Bilge Ceylan, 2018) filmi incelenecek ve anlatı yapıları analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Kültür Endüstrisi, Klasik Anlatı, Modern Anlatı, Ahlat Ağacı, Babam ve Oğlum*

¹⁸ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, enezkaledibi@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4485-9872

BAĞIMSIZ SİNEMADA ÜRÜN YERLEŞTİRME UYGULAMALARI: FESTİVAL FİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Muhammet Erdem DURU¹⁹
Merih TAŞKAYA²⁰

Özet

Reklam izleme oranlarının azalmasıyla birlikte reklam endüstrisi yeni arayışlara girmiştir. Ürün yerleştirme uygulamaları bu arayışların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kitlelere ulaşmanın eski yollarından biri olması ve yapısal özellikleri sebebiyle sinema, ürün yerleştirme uygulamalarının yaygın olarak görüldüğü bir alan olmuştur. 1980'li yıllardan itibaren neo-liberal politikaların yaygınlaşmaya başladığı Türkiye'de tecimsel, siyasal ve sosyal alandaki değişim/dönüşümlerden sinema sektörü de etkilenmiştir. Geline nokta Türkiye sinemasında yaratım, üretim, dağıtım ve gösterim ağıları belli başlı tekellerin elinde toplanmıştır. Sinema sektöründe yaşanan ekonomik sorunların çözümü için çeşitli girişimler ortaya çıkmasına rağmen özellikle bağımsız sinemacılar için söz konusu sıkıntılar devam etmektedir. Bağımsız yönetmenler film çekebilmek, seyirciyle buluşmak için yoğun çaba harcamak ve finans konusunda alternatif yollar aramak zorunda kalmaktadır. Ürün yerleştirme uygulamalarının da bu yollardan biri olduğu düşünülmektedir. Bu bildiriye, neo-liberalizmin Türkiye'deki bağımsız sinemaya etkileri sorunsallaştırılmıştır. Sorun ekseninde, bağımsız sinema üreticilerinin filmlerinde ürün yerleştirme uygulamalarına başvurup-başvurmadıkları sorgulanmaktadır. Örneklem olarak, İstanbul Film Festivali, Ankara Uluslararası Film Festivali ve Adana Altın Koza Film Festivali'nin ulusal yarışma kategorisinde yarışan filmler seçilmiştir. İlgili festivallerde yarışan filmlerin seçilmiş olmasında bu festivallerin Türkiye'nin köklü sinema film festivalleri olmaları ana etmendir. Farklı festivallerde yarışan aynı filmlerin örneklemde tek film olarak yer alması ve bazı filmlere erişim sağlanamaması nedeniyle, örneklemimiz 44 filmde oluşmuştur. Örneklem kapsamındaki filmler içerik analizi yöntemiyle incelenecektir. Yapılacak analiz kapsamında, filmlerde ürün yerleştirme olup olmadığı, varsa kaç sahnede ne kadar süre ile olduğu, ürünü yerleştirilen firmanın, filmin yapım süreciyle herhangi bir bağı olup olmadığına bakılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Bağımsız Sinema, Ürün Yerleştirme, Festival Filmleri, Neo-Liberalizm, İçerik Analizi*

¹⁹ Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, eduru07@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4282-9645

²⁰ Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, meriht@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1907-9340

ANALYZING CINEMATIC HOME IN FRACTURED (REYHAN, 2020)

Erdiñç YILMAZ ²¹

Özet

Cinema makes use of space as a means to convey information and rebuild reality. This information can be utilized as a part of narrative and mise en scene. However, it may also be an indicator of a grand philosophical, sociological or psychological meaning. The house or home as a cinematic space is regarded as one's personal space where the character's life-world lingers. It is also a space of family and belonging. Therefore, it has some meanings parallel to the ones that the family institution has such as being a space of unity, security, authority and violation as well. Fikret Reyhan's film *Fractured* (2020) focuses on an extended conservative family whose life goes into a grave crisis when it turns out that there is a large debt to be paid. Since the members of the family find themselves in an entangled set of economic relations, home as a cinematic space transforms from a personal space into a collective one. In other words, Reyhan employs the home image to transfer meaning from individual life-world to family as an institution as well as the conservative society to a larger extend. In this study, it is aimed to reveal the meanings conveyed by the use of cinematic space in the movie *Fractured* (Reyhan, 2020) and reconcile these images of space with the meanings constituted by the conservative family institution.

Keywords: *Cinematic Space, Family, Economic Relations*

²¹ Lect. Dr., Gaziantep University, ylmzrdnc@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1693-3481

QUEER KURAM VE SINEMA: TÜRK SINEMASINDA MUĞLAK BİR GÖRÜNÜRLÜK HİKAYESİ

Erman KAR²²

Özet

Biyolojik ve fiziksel özellikleri bakımından kadın ve erkek farklılığı ve onların temel özellikleri biyolojik cinsiyet terimi ile tanımlanır. Bununla birlikte toplumsal normlar bakımından cinsiyet rollerinin tanımlanması ise toplumsal cinsiyet kavramı ile ifade edilir. Günümüzde toplumsal cinsiyet ifadesi kadınlık ve erkeklik hallerinden ayrı ve bağımsız, queer kavramı etrafında tanımlanan bütün cinsiyet özelliklerini ele almaktadır. Toplumsal cinsiyet atamasının sosyal ve psikolojik olarak ortaya çıkardığı sorunları çözmek amacıyla 1990'lı yıllarda ortaya çıkan queer kuram, cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet temelli ekonomik, sosyolojik ve politik bağlamları ele almaktadır. Bu tanım ve yaklaşım sanıldığı kadar aksine sadece Lgbti+'yı kapsamamakta, toplumsal cinsiyetin bütün meselelerini, kişisel ve kolektif alanda ortaya çıkardığı sorunları ele alıp incelemektedir. Bu kuram temelde, bireylerin daha eşit ve özgür bir hayat yaşabileceklerini savunurken, toplumsal cinsiyet rollerinin, temel bir sınıf ayırımı gerçekleştirdiği vurgusu üzerine odaklanmaktadır. 2000'li yılların ortasından bu yana Türkiyede felsefe ve sanat alanında queer kuram önemli bir alt sınıf olarak ele alınıp değerlendirilmiştir. Bu çalışma Türk sinemasında yan rollerde veya komedi unsuru olarak yer alabilen queer görünürlüğü üzerine bir inceleme yapmayı amaçlamaktadır. Bu görünürlüğün hala bulanık seyretmesinin nedenlerinin toplumsal cinsiyet rolleri üzerine olan bakışın hala muğlak bırakılması ve toplumsal bakışa etki etmesi bakımından sinemanın bu seyreklikte gösterdiği paralellik örnekler üzerinden analiz edilecektir. 2000'li yılların Türk sineması temel dönüşüm noktası olarak ele alındığında, 1997 yapımı Ağır Roman ve 1985 yapımı Dul Bir Kadın filmlerinin queer kuram açısından ele alınıp, bu yapımlar özelinde Türk sinemasının Yeni Queer Sinema akımına olan etkileri serimlenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Queer, Queer Teori, Toplumsal Cinsiyet, Yeni Queer Sinema*

²² Dr. Öğr. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi, ermankar@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6013-7805

TÜRK SİNEMASINDA NEW EXTREMISM, YENİ AŞIRICILIK: SERDAR AKAR FİMLERİNİN ANALİZİ

Evren GÜNEVİ USLU ²³

Özet

New Extremism, yeni Avrupa aşırıcılık ya da aşırı sinema, bireysel veya toplumsal şiddetin özellikle sinema yoluyla tasvir edilmesi olarak tanımlanabilir. Kavram sinema aracılığıyla şiddetin kışkırtıcı şekilde açıkça gösterilmesi nedeniyle seyirci ve ekran arasındaki deneyimin dinamikleri açısından da oldukça merkezi bir yerdedir. New Extremism eğilimi, köken olarak Fransız sinemasıyla ortaya çıkmış olsa da sadece Avrupa sineması ile sınırlı kalmaz. Pek çok ülke sinemasında kavramın büyüyen bir etkiye sahip olması ve yükselişe geçmesi aşırı sinema üzerine düşünmeyi gerekli kılar. Toplamların ulusal ve kültürel farklılıkları filmlerin aşırılık kategorisinin de değişmesine neden olur. Ancak vahşet, şiddet, tecavüz, seks, terör gibi unsurlar aşırı sinemanın bağlamları ve ayırt edici genel özellikleri arasında yer alır. Aşırılık söyleminin sinemada giderek daha fazla ele alınması bu çalışmanın ortaya çıkmasındaki ana unsurdur. Yeni aşırılık kavramının dünya sinemasında olduğu gibi Türk sinemasında da farklı örnekleri göze çarpmaktadır. Bu bağlamda Türk sinemasının önemli yönetmenlerinden Serdar Akar'ın filmlerinde de ortaya çıkan şiddet yanlısı benzerlikler new extremism kavramı üzerinde düşünmeyi gerekli kılmıştır. Bu çalışmada yönetmenin, *Gemide* (1998), *Dar Alanda Kısa Paslaşmalar* (2000), *Maruf* (2001) ve *Barda* filmleri (2007) yeni aşırıcılık kavramı üzerinden ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Yeni Aşırıcılığın spesifik özellikleri Akar'ın örnek filmleri üzerinden okunmaya çalışılmış ve değerlendirilmiştir. Şiddetin tüm biçimleriyle aşırı şekilde sahnelenmesi ve içselleştirilmesi doğrultusunda Serdar Akar sinemasının yeni aşırıcılık eğilimine sahip olduğu varsayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Aşırı Sinema, New Extremism, Serdar Akar*

²³ Dr. Öğretim Üyesi, Düzce Üniversitesi, evrenguneviuslu@duzce.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4134-3897

SİNEMADA KAHRAMANIN TRAVMASI: “ACILARIN KADINI”NA BERGEN FİLMİ ÜZERİNDEN PSİKANALİTİK BİR BAKIŞ

Ferdi CANDAN²⁴

Özet

Sinemada, psikolojinin, anormal psikolojinin ve psikopatolojinin olağan dışı temsilleri, ilgi çekici anlatılar inşa etmede önemli bir potansiyele sahiptir. Sinemasal anlatının inşasında psikolojiye içkin bu kavramlar ve vakalardan, önemli kaynaklar olarak yararlanılarak ilham alınmaktadır. Sinema, yarattığı kahramanların psikolojilerini, kişilik özelliklerini ve psikopatolojilerini bir takım yaşam olaylarına dayandırmakta ve bu anlam yaratma sürecinde kahramanların otobiyografik belleği üzerinden sunulan travmatik temsilleri kullanmaktadır. Son yıllarda Türk sinemasında arabesk müziğin popüler olduğu dönemlerde şöhret olan arabesk şarkıcılarının yaşamlarını konu edinen filmler, izleyicilerin yoğun ilgisini çekmektedir. Bu filmler, odaklandığı ana kahramanların yaşamlarındaki acı verici olayları sinemanın anlatım diliyle sunarak arabesk şarkıcılarının psikolojik yönlerini izleyicilerin ilgisine sunmaktadır. Bu araştırma, Türkiye’de “Acıların Kadını” olarak şöhret olan arabesk şarkıcısı Bergen’in “Bergen Filmi” üzerinden anlatılan travmatik yaşam olaylarını, travma teması kapsamında ele almayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda bu araştırma, psikolojik travma, travma ve sinema ilişkisi ile ilgili literatürden yola çıkarak “Bergen” filmindeki ana karakterlerin psikolojik boyutunu psikanalitik olarak incelemeyi problem edinmiştir. Travma kavramıyla ilişkili içerikleri “Bergen” filmi evreninde psikanalitik olarak inceleyen bu çalışmada, betimsel modele dayalı nitel bir araştırma yapılmıştır. Araştırma evreninde, ana kahramanların deneyimlediği, travma kavramına dair özellikleri yoğun bir biçimde barındıran travmatik yaşam olaylarına ilişkin içerikler, örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırma örneklemini, psikanalitik film eleştirisinin sınırlılıkları içerisinde, “betimsel çözümleme tekniği” kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada, film pratiğine de ilham veren travma temasının filmlerdeki ana karakterlerin psikolojik boyutunun oluşturulması açısından kullanışlı bir izlek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kahramanın travması çerçevesinde yapılan çözümlenmelerin, psikanalitik film eleştirisi bağlamında okuyucuya zengin bir bakış açısı sağladığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Psikanaliz, Psikanalitik Film Eleştirisi, Travma

²⁴ Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, ferdi.candan@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6912-4501

TÜRKİYE'DE YAVAŞ SİNEMA: İKİ ŞAFAK ARASINDA

Ferit ÇAĞIL²⁵

Özet

Son yıllarda gittikçe üzerine daha fazla konuşulan “yavaş hareketi”, modern hayattaki hızlı yaşamın karşısında konumlandırılmaktadır. Yeme-içme alışkanlıklarından, toplumsal ilişkilere kadar pek çok konuda hızın karşısında yavaşlık giderek popülerleşmektedir. Sinema da bu gelişmeden etkilenmiş ve “yavaş sinema” kavramı ortaya çıkmıştır. Kavram ilk kez 2003 yılında San Francisco Film Festivalinde sinema eleştirmeni Michel Ciment tarafından kullanılmıştır. Ciment, “yavaş sinema”yı; yoğun bir şekilde ses ve görüntünün bombardımanına maruz kalan seyirciye, bir dizi yönetmenin verdiği cevap olarak tanımlar. Yavaş sinemanın en önemli özelliği zamanı görünür kılmasıdır. Yavaş kamera hareketleri, gereksiz diyaloglardan olabildiğince kaçınma ve kamera önündeki aksiyonun minimize edilerek seyirciye sunulması “yavaş sinema”nın başlıca özellikleri arasında yer almaktadır. Kavram, Türkçe literatürde sınırlı bir şekilde tartışılmıştır. Türkçe literatürde sınırlı bir şekilde varlık bulan kavram; yabancı literatürün özellikle vurguladığı Nuri Bilge Ceylan filmleri çerçevesinde kalmıştır. Halbuki Nuri Bilge Ceylan’ın yanı sıra Zeki Demirkubuz, Semih Kaplanoğlu gibi yönetmenlerin filmlerinin de bu kavram çerçevesinde değerlendirilmek mümkündür. Bu çalışma “yavaş sinema” kavramını yakın dönemde seyirci ile buluşmuş olan İki Şafak Arasında (2021) filmi çerçevesinde tartışmaya açarak Türkçe literatüre katkı sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu doğrultuda yönetmen Selman Nacar’ın çektiği, bir “yavaş sinema” filminin taşınması gereken özellikler etrafında analiz edilmiştir. Yapılan bu analizler neticesinde, filmin tek planda çekilmesinin zamanın görünür bir şekilde aktarılmasını sağladığı görülmektedir. Oyuncuların kamera önündeki aksiyonlarının çok sınırlı olup, diyalogların doğallığında aktığı, kameranın aksiyonel hareketlere mesafeli olup, seyircinin gözü olarak konumlandırıldığı ve bu özellikleriyle İki Şafak Arasında’nın “yavaş sinema”ya örnek bir film olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yavaş Sinema, İki Şafak Arasında, Selman Nacar*

²⁵ Araştırma Görevlisi, Bitlis Eren Üniversitesi, fferitcagil@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3391-869X

FİLM TASARIMINDA YÖNETMEN AFORİZMALARININ GÖSTERGELERE DÖNÜŞMESİNİN ÖRNEĞİ: VITTORIA DE SICA GÜNEŞ ÇİÇEKLERİ (I GIRASOLI)

Ragıp TARANÇ²⁶
Melih TOMAK²⁷

Özet

Aforizma, özgün bir düşünceyi, bir değer yargısını, yaşamla ilgili bir kavrayışı dile getiren, bireysel üslubuyla atasözünden ayrılan, kısa ve vurucu cümle, vecize, özdeyiş demektir. Aforizmalar özlü, çarpıcı, aykırı sözlerdir. Aforizma kelimesinin ana kökenleri Eski Yunancadan gelen, bir şeyin sınırlarını belirlemek, tanımlamak veya dışlamak, sınır dışı etmek anlamlarına gelmektedir. Bu kelime Yunanca'da apo ön eki ve horos kelimesinin birleşiminden oluşmuştur. Horos kelimesi sınır anlamına gelmektedir. Apo ön eki ise ayrılma, uzaklaşma anlamlarına gelmektedir. Ancak günümüzde kullandığımız aforizma kelimesi Fransızcadan dilimize geçmiş olup aynı şekilde kullanılmaktadır. İtalyan yeni gerçekçi sinemasının temellerini Bisiklet Hırsızları filmi ile temellendiren, Vittoria De Sica 1970 yapım tarihli I Girasoli (Güneş Çiçekleri) filmiyle SSCB'de çekilen ilk Batılı film olma özelliği ile öne çıkmaktadır. Filmin başrollerinde Sophia Loren ve Marcello Mastroianni'yi oynatarak Akdenizli imgesi üzerine aforizmalar oluşturmayı kolaylaştırdığını söyleyebiliriz. De Sica, II. Dünya Savaşı sırasında kocasını Sovyet Cephesinde kaybeden bir kadının dramını anlatan filmde; "Rusya'da bulunmadıysanız, kar nedir anlayamazsınız hanımefendi. Hanımefendi üç dakika kıpırdamazsanız, donarsınız. Bu arada her yerden Ruslar fıskırıyordu. Cehennem gibiydi hanımefendi. Cehennemim ortasındaydık. Kar, buz, jilet gibi yüzünüzü kesen rüzgâr, açlık susuzluk...Gece gündüz uykusuz...tam bir cehennemdi hanımefendi." Bir Akdenizli için cehennemim görsel tasarımı bu diyaloglara paralel gelişir ve göstergelere dönüşür. De Sica, "gerçekçilik ile doğruculuk sık sık birbirine karıştırılıyor. Doğruculuk bayağı bir belgeliktir. Oysa gerçekçilik, gerçeğin aktarılmasıdır; bu ozansı aktarış da benim için bir çıkış noktasıdır. Yeni gerçekçilik bir çıkış noktasından başka bir şey değildir" diyerek görsel tasarımına yaklaşımını sergiler. Bu çalışmada De Sica'nın aforizmalarından yola çıkarak filmin içindeki sözel ya da görsel tasarımların göstergebilimsel açıdan çözümlenecektir.

Anahtar Kelimeler: *I Girasoli, Vittoria De Sica, Aforizma, Yeni Gerçekçilik, Akdenizli*

²⁶ Doçent Doktor, Dokuz Eylül Üniversitesi, rtaranc@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2936-8517

²⁷ Öğretim Görevlisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, melihtomak@gmail.com, ORCID NO: 0000-0001-9945-4878

METİN ERKSAN'IN ACI HAYAT'INDA ERKEKLİK İNŞA VE TEMSİL SÜREÇLERİ: MEHMET'İ NERMİN Mİ YIKTI? ERİL TAHAKKÜM MÜ?

Gözde AKTEPE ²⁸

Özet

Anlatı sineması, toplumsal cinsiyet rollerinin üretimi ve izleyiciler tarafından pekiştirilmesi işlevlerini icra etmesi bağlamında, çift yönlü etkileşime sahip bir araçtır. Bu doğrultuda, içinde bulunduğu kültürün cinsiyetçi pratiklerini aksettiren bir taraftan da inşa eder. Bu güne kadar cinsiyetin temsil ve inşası üzerine yapılan eleştirel çalışmalarda, anlatı sinemasındaki kadın temsillerinin oluşum süreçlerinin eksik ve saptırıcı olduğu tartışılırken erkeklik inşası ve erkek temsillerinin doğruluğu üzerine derinlemesine bir eleştiri yapılmamıştır. Dolayısıyla, çözümün odak mercii, öncelikli olarak erkek temsillerinin nasıl oluştuğu üzerine yoğunlaşmayı gerektirmekle birlikte, eril söylem pratikleri ile inşa edilen erkekliğin formalize edilmesinde etkili olan asıl unsurları gün yüzüne çıkarmaktır. Erkek, eril tahakkümün kurucusu mu yoksa taşıyıcısı mıdır? Diğerleri üzerinde iktidar kurmaya kodlanan erkeğe kim, kimler veya neler hangi gaye ile tahakküm kurmaktadır? Erkekler yalnızca birer özne mi yoksa aynı zamanda eril tahakküm tarafından üretilen birer nesne midir? Anlatı sinemasında koruyan ve denetleyen erkek ile korunan ve denetlenen kadın temsillerini, Türkiye'de de 1960'lı yıllar Yeşilçam sinemasının melodram türü filmlerinde görmek mümkündür. Ana akım sinema içerisinde idealize edilen erkeklik temsillerinin sorgulanması amacıyla çalışmanın örnekleme olarak dönemin melodram türü *Acı Hayat* (Metin Erksan, 1962) filmi seçilmiştir. Bu doğrultuda bildiri, başlıca anlatı kişisi Mehmet (Ayhan IŞIK) örneği ekseninde, erkeklik inşa ve temsil sürecini, Brannon'un "masculinity scale" (erkeklik ölçeği) yöntemiyle irdeleyerek bu temsillerin yaratımında gizlenmiş yönleri açığa çıkarmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Acı Hayat, Metin Erksan, Eril Tahakküm, Cinsiyet, Erkekliğin İnşası*

²⁸ Lisansüstü Öğrencisi, Düzce Üniversitesi, g.cetinkaya666666@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8598-3285

YEŞİM USTAOĞLU'NUN ARAF FİLMİNDEKİ ANNE KARAKTERLERİNİN İNCELENMESİ

Gülenay PINARBAŞI²⁹

Özet

İnsanlık tarihinde kadınların “anne” olarak kutsallığı ve önemi paleolitik dönemlere dayanmaktadır. Bireylerin gelişiminde ve davranışlarında etkili bir rol oynayan annelik, birçok toplumda bir kurum olarak önemini sürdürmektedir. Nesillerin çoğalmasında temel yapı taşı olarak kabul edilen annelik hem edebi eserlerde hem de sinemada sıklıkla ele alınmaktadır. Bu çalışmada, hemen hemen her filmde kadınlara dokunan Yeşim Ustaoğlu'nun Araf isimli filminde yer alan iki ana karakterin anneleri incelenecektir. Yeşim Ustaoğlu hem gençleri hem anneleri eğitirken onlara birey olmanın önemini bir trajedi üzerinden anlatmaktadır. Diğer yandan çalışmada, filmin ana karakterleri Zehra ve Olgun'un anneleri ile ilişkileri yönetmenin anneler üzerinden vermek istediği mesaj bağlamında irdelenecektir. Film mekânı olarak seçilen Karabük'ün coğrafi sıkışmışlığı ile annelerin sıkışmışlığı arasındaki paralelliğe dikkat çekilip annelerden birinin kaçarak diğerinin anlamlı bir adımla trajediyi sonlandırma çabası bireysellik ve yabancılaşma kavramları ile ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Anne, Araf, Yeşim Ustaoğlu, Karabük*

²⁹ Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, gulenay.pinarbasi@comu.edu.tr, ORCID:0000-0002-8758-287X

SİNEMADA YAŞLI TEMSİLLERİ: “UP” FİLMİ ÖRNEĞİ

Havva Nur KELEŞ³⁰

Özet

Her üretilen film bulunduğu toplumsal yapının izlerini taşımaktadır. Toplumun aynası sinemanın türü olan animasyonlar ise her kesime hitaben üretilmiş bir tür olduğu genel yargısı vardır. Öte yandan yaşlılık, insan yaşamının son aşaması olarak kabul edilen bir olgudur. Her insan er ya da geç yaşlanma süreci içine dâhil olmaktadır. Bu çalışmada genel olarak sinema verisi referans alınarak yaşlılık, yaşlanma konusu üzerinden sosyolojik bir inceleme yapılmaya çalışılacaktır. Araştırmada, nitel araştırma yönteminden olan söylem analizi kullanılacaktır. Araştırma, sinema üzerinden “Up” (Yukarı Bak) animasyonu ile sınırlıdır. Yaşlılığa ilişkin hususların, stereotiplerin, mekânın, kuşaklar arası iletişimin bu film üzerinden iyi okunabileceği düşünüldüğünden Pete Docter’ın yönettiği (2009) “Up” animasyonu tercih edilmiştir. Animasyonlarda yaşlılığı sosyolojik anlamda incelemeye çalışan Türkçe bir literatüre rastlanmamıştır. Bu sebeple, bu durumun araştırmanın özgün noktası olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Araştırmanın evreni “sinemada yaşlılık” iken örnekleme, “up” filmidir. Araştırmanın amacı, animasyon filmleri üzerinden yaşlıların nasıl temsil edildiğini sosyolojik olarak incelemek, yaşlılık ve sinema arasında bağ kurmaya çalışmak, sinema üzerinden yaşlılığı okuyabilmektir. Buna binaen “Sinemada yaşlı ve yaşlılık, yaşlıya ilişkin stereotipler, yaşlı-genç etkileşimi, mekân bağlamında yaşlılık hususları nasıl ele alınmış?” gibi soruları cevaplamak araştırmanın amaçlarındandır. Çalışmanın ilk bölümünde yaşlılık, yaşlılık kavramına ve yaşlanmaya ilişkin verilere, stereotiplere, dünyada yaşlılığa değinilecek; yaşlılığın tarihsel serüvenine, yaşlılık ve mekân ilişkisi ele alınacaktır. Akabinde sinemanın ne olduğu, sinema ve sosyolojinin ilişkisi, sinemanın bir türü olan animasyon konusuna değinilecek; sinema ve yaşlı ilişkisi üzerinde durulacaktır. Bu çerçevede animasyon üzerinden sosyolojik analiz yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: *Yaşlılık, Yaşlanma, Yaşlı Temsilleri, Yaşlı Stereotipleri, Sinema*

³⁰ Yüksek Lisans Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, hawanurkeles96@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4882-8555

TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA TEREDDÜT FİLMİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME

Hilal Ülkü PERÇEM³¹

Özet

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet toplumun genelinde aynı iki kavram olarak görülse de cinsiyet biyolojiye, toplumsal cinsiyetse toplumsallığa ve bir sosyalizasyon sürecine işaret etmektedir. Biyolojik cinsiyetin değişmezliğine karşılık toplumsal cinsiyetin kültürlere ve toplumlara göre değişip yeniden üretilerek biçimlendiği bilinmektedir. Toplumsal cinsiyetin doğal ve kaçınılmaz bir sonucu olarak cinsiyet rolleriyse bireylerin doğumundan önce başlayan ve doğum sonrasında sosyalizasyon süreciyle birlikte pekiştirilen, kadın ve erkeğe 'nasıl davranması' gerektiğini dayatan toplumsal baskıyı ifade etmektedir. Sinema bir sanat dalı olarak haz vermesinin yanı sıra aynı zamanda kitle iletişim aracı olarak toplumsal sorunlara yönelik bir ayna işlevine de sahiptir. Yeşim Ustaoglu'nun senaryosunu kaleme aldığı ve aynı zamanda yönetmenliğini de yaptığı son filmi Tereddüt (2016), toplumsal cinsiyet ekseninde iki farklı yaşam tarzına sahip modern ve geleneksel kadının hikayelerinin kesişmesini ve aralarındaki benzerlikleri bizlere kadın bakış açısıyla yansıtmaktadır. Bu çalışma, çalışma Tereddüt filminin toplumsal cinsiyet ve feminist teori çerçevesinde kadın ve erkek temsilini betimsel analiz yöntemiyle ele alıp tartışmaktadır.

Anahtar Sözcükler: *Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet Roller, Kadının Temsili, Sinema ve Kadın*

³¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, hilalulkupercem@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2461-9997

KÜLTÜREL “AYRIM” İZLEĞİNDEN SEYİR DENEYİMİNE BAKMAK: PERA FİLM VE İSTANBUL MODERN SİNEMA ÖRNEĞİNDE MÜZEDE FİLM SEYİRCİLİĞİ OLGUSU

Atifet KELEŞOĞLU ³²

Özet

Sinemanın seyirci gereksiniminden “canlı fotoğraf” ismiyle anıldığı “atraksiyon” yıllarında da estetiğinden biçim ve içeriğine, kayıt malzemesinden dağıtım ve gösterimine değin iç ve dış öğelerinin değişip dönüşmeyi sürdürdüğü günümüzde de değişmeyen unsur olarak söz edilebilir. Bu çalışmanın temel itkisi bir filmin özellikle mali değerinin mihenk taşı sayılan seyircisinin, basit bir gişe rakamından öteye geçen anlamı üzerinde düşünmeyi “filmin elde ettiği sosyal ve kültürel değer” ölçütü olarak seyircinin film seçme ve seyretme ediminin ardındaki kültürel, estetik, toplumsal, politik ve ekonomik zemini, bunların arasındaki bağıntıları bir “yüksek kültür” ürünü sayılan “sanat sineması” özelinde aramak/anlamaktır. Bu amaçla günümüzde gittikçe yaygınlaşan ancak akademik çalışmalarda henüz yeterince yer almayan müze sinemacılığının ilk örneklerinden İstanbul Modern Sinema ve Pera Film’in film programlarının müdavimi seyircilere odaklanılmaktadır. İncelemenin yapı taşlarını müzenin kültür-sanat, alış-veriş ve sosyalleşme olanaklarının deneyimlenmesiyle düzenli film seyrine dayanan katılımlı etnografik gözlem, gönüllü seyircilerle yürütülen ses kaydı alınmış yarı yapılandırılmış mülâkatlar, ilgili literatürün ve dokümanın taranmasıyla birlikte bulguların Pierre Bourdieu’nun sermaye-alan-habitus kavram setlerinin ışığında incelenip düşünürün kültürel “ayrım”ı izleğinde yorumlanması oluşturmaktadır. Buna göre, bu seyirci türünün ilk dönemin “şaşkın-ikircikli” seyircisinden veya Yeşilçam yıllarının “genel” seyircisinden daha çok dönemin Kulüp Sinema 7 ve Sinematek sinema kulüplerindeki seyir geleneğine yatkın seyircileriyle benzeş düşünsel ve estetik eğilimlere, beğeni yargılarına sahip olduğu, bu yatkınlığın olası sebeplerinin benzeşlerin sosyo-kültürel, sosyo-politik ve sosyo-ekonomik arka planları arasındaki bağıntının olumluluğundan kaynaklanabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müze Sinemacılığı, Seyirci, Sermaye, Habitus, Kültürel Ayrım

³² Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, atifetkelesoglu@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8082-2156
Not: Bu çalışma, 2019 tarihli “İstanbul’un Alternatif Film Gösterim Mekânları: Çağdaş Müzeler” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

MITTEN SİNEMAYA KADAR ANLATIDA KULLANILAN KİŞİ KAVRAMLARINA YENİ ÖNERİLER ³³

M. Safa KARATAŞ ³⁴

Özet

Mitik anlatılardan (masal, efsane, destan, halk hikâyesi), edebiyata (tiyatro, roman, öykü) ve bugün en genç anlatı sanatı olan sinemaya kadar hikâye (mythos) kişileriyle karşılaşmaktayız. Bu kişiler “kahraman”, “tip” ve “karakter” olarak temellenmiş ve mitlerden bugüne kadar anlatının her türünde bu kavramlar kullanılmıştır. Yüzyıllardır kavramlara anlamlar yüklenmiş ve tüm ağırlığıyla bu kişi kavramları sinemada da kullanılmıştır. Bugün mitik hikâyeyi devam ettiren bir sinema anlayışı olsa da “bağımsız sinema” sanatlığını kabul ettirmiştir. Sanat olarak sinema kendine has malzemeleri olan ve öncülleriyle açıklanamayacak alanlara sahiptir. Sinemanın icadı itibarıyla birçok sanat dalıyla ilişki içerisinde olması uzun süre sinematik anlatının göz ardı edilmesine yol açmıştır. Sinematik anlatı içerisinde kullanılan unsurları tanımlarken devşirme kavramlarla yola çıkıldığını ve istisnalar haricinde bugün halen bu kavramların kullanıldığını görmekteyiz. Oysa sinemanın kendi içerisinde anlam ürettiğini ve bu anlamları çözümlerken de sinematik imkânlarla bunu gerçekleştirebileceğimizi bilmekteyiz. Bildiride de bu minvalde ilkel anlatıdan beri kullanılan hikâye kişilerinin bağımsız sinemada karşılıklarının artık bulunmadığını ve bu kişileri sinematik imkânlarla yeniden tanımlayarak yeni kavramlar öne sürülmesi gerektiğini tartışacağız. Bu tartışmalar sosyolojik ve felsefik olarak gerçekleştirilecek ve 1990 sonrası bağımsız sinemamızdan örnek film analizleriyle sağlamlaştıracaktır. Bunun sonucu olarak da kavram önerilerinde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Mit, Sinema, Sosyoloji, Felsefe, Sinematik Anlatı*

³³ Bildiri, Prof. Dr. Serdar Öztürk danışmanlığında sürdürdüğüm “1990 Sonrası Türk Sinemasında Tipler” başlıklı doktora tezinde tartışılan meselerden yola çıkılarak hazırlanmıştır.

³⁴ Arş. Gör. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, karatas.ms@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1088-7181

SİNEMADA TAŞRA-KENT DİKOTOMİSİ: NURİ BİLGE CEYLAN'IN UZAK FİLMİ ÖRNEĞİ

Mahmut ÇELİKER³⁵

Özet

Türkiye’de toplum yapısı uzun yıllar şehirleşme deneyimine bağlı olarak bir değişim süreci yaşamıştır. Bu durum modernleşme sürecindeki Türkiye’nin taşra ve kent yapısındaki demografik değişimleriyle sınırlı kalmamıştır. Haliyle taşra-kent arasında uzun süren çatışmaları, arada kalmışlıkları da beraberinde getirmiştir. Şehirlerde iç göç ile meydana gelen gettolaşma, yeni bir kültür anlayışını da ortaya çıkarmıştır. Şehirleşmeyle birlikte yaşanan değişim ve dönüşüm sinema sektöründe ele alınan önemli bir konu olmuştur. Bu çalışma taşra-kent yaşam pratiklerini Nuri Bilge Ceylan’ın Uzak filmi üzerinden ele almaktadır. Film, taşralı Yusuf ile şehirli Mahmut arasındaki gerilimli hattı işlemektedir. Bu çalışmanın amacı, taşra-kent dolanımında farklılaşan sınıfsal ve kültürel yaşam pratiklerini Uzak filmi üzerinden sosyolojik bir okumasını yapmaktır. Film üzerinden sosyolojik analize tabi tutulan taşralılık ve şehir kültürü Şerif Mardin’in merkez-çevre kavramından hareketle irdelenmektedir. Çalışma boyunca taşralılık ve şehirleşme pratikleri analizinde Anthony Giddens, Richard Sennett ve Şerif Mardin gibi düşünürlerden yararlanılmaktadır. Bu çalışmada taşra-kent dikotomileri üzerinden işlenen gerilimin sadece sınıfsal bir farklılığa değil aynı zamanda kentte yozlaşan yaşam pratiklerinin taşralılık olgusuna oldukça yabancılaştığı sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Modernleşme, Taşra, Kent, Şehirleşme, Nuri Bilge Ceylan, Uzak Film*

³⁵ Yüksek Lisans Mezunu, Bursa Uludağ Üniversitesi, mahmutceliker13@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1694-7827

ŞEFFAFLIK TOPLUMUNDA PARAZİTER VAROLUŞ YAHUT (KURGU) TOPLUMUN SİNEMASAL GERÇEKLİĞE UYARLANMASI ÜZERİNE ARAYIŞLAR

Mehmet Ali AYDEMİR³⁶

Özet

Son dönem Türkiye düşünce gündeminde kendine yer bulan bir isim olarak Byung Chul Han'ın eserleri ardı sıra dilimize kazandırılırken, sanki her geçen gün daha geniş bir kitle tarafından da alınıyor. Zira eserlerinde analize tabi tuttuğu çağımız toplumu ve insanına ilişkin benzer düşünceleri “anlatan” farklı isimler ve eserler de sayıca artmakta ve aynı meyanda ardıl düşünceler dillendirilmektedir. Yaşadığımız zamanı ve toplumları endüstriyel tasarımlarla veya dijital çerçevelerle ifade etme arayışından tutun da hakikat ötesi (post truth) veya gerçeklik ötesi sanal evren (metaverse) tasarımlarına kadar genişleyen bir tanımlama ve aynı zamanda kurgulama arayışına şahit oluyoruz. Bu durum bir açıdan Sosyoloji veya toplumu anlama uğraşısındaki diğer sosyal bilimlerin açıklamalarının gerçeklikle bağı üzerine de kanaatimce endişe verici bir tablo ortaya çıkıyor. Tam da bahse konu endişelerin içinden çıkmanın bir yolu da bu anlatıların bir başka kurguya gönderme yaparak anlaşılabilirliği iddiasıdır. Zira gerçeklik kurgusunu ifade etmenin aracı olarak bir başka kurgu sanat evrenine yönelmek yani toplum denilen gelecek zaman kurgusunu bugünden resmeden filmler ile anlamaya çalışmak verimli bir yol olabilir. Dün dün de kalırken, bugün çoktan yok sayılmış, gelecek ise henüz kurgusu bitmiş ve gösterime girmiş bulunuyor. Chul Han'ın Şeffaflık Toplumu eksenli düşünce evreninden yola çıkarak Parazit filmi üzerine bir okuma amacındaki bu metin aynı zamanda yaşanan çağın anlaşılması için de bir yordam arayışında olacaktır. Kore etiketi ile yerel ve küresel gündeme yerleşen bu iki eserin birbirini izah ve ikmal ettiği varsayılarak bir analiz yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Şeffaflık Toplumu, Parazit, Hakikat Ötesi, Kurgu, Bakış Açısı*

³⁶ Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, mali.aydemir@alparslan.edu.tr, ORCID:0000-0002-9237-2383

BİR MİLLET UYANIYOR, VURUN KAHPEYE VE ATEŞTEN GÜNLER ADLI YAPITLAR BAĞLAMINDA SİNEMA-TARİH İLİŞKİSİNE BİR BAKIŞ

Mekki ULUDAĞ³⁷

Özet

Bu çalışmada, üç farklı dönemde Millî Mücadele Dönemi'ni ele almış olan yapıtlar, sinema tarih ilişkisi kapsamında ele alınmıştır. İlk olarak 1932 tarihli “Bir Millet Uyanıyor” isimli sinema filmi incelenmiştir. Ardından 1949 tarihli “Vurun Kahpeye” adlı sinema filmi üzerinde durulmuştur. Son olarak, 1988 tarihli, Halide Edib Adivar'ın “Ateşten Gömlek” isimli romanından sinemaya uyarlanmış bir yapıt olan “Ateşten Günler” dizisi ile ilgili değerlendirme yapılmıştır. Bir Millet Uyanıyor filminde İngiliz yanlısı Sait Molla ve taraftarlarına karşı mücadele eden Kuvâ-yı Milliye mensubu bir subay ve onun emir erinin mücadelesi işlenmiştir. Film, erken dönem Millî Mücadele ile ilgilidir. Vurun Kahpeye filmi, İstanbul'dan Anadolu'nun bir kasabasına öğretmenlik yapmak amacıyla gitmiş olan bir öğretmenin Millî Mücadele'ye katkısı ve desteği ile ilgilidir. Öğretmen, kasaba çocuklarına millî bilinci aşılama çalışırken kasabanın, Kuvâ-yı Milliye karşıtı ve hatta Yunanlılarla iş birliği içinde olan bazı önde gelen kimseleri ile de mücadele etmek durumunda kalmaktadır. Ateşten Günler dizi serisi, Ateşten Gömlek romanının sinemaya uyarlanmış olan dört bölümlük bir dizidir.

Anahtar Kelimeler: *Sinema Tarih İlişkisi, Millî Mücadele, Ateşten Günler, Vurun Kahpeye, Bir Millet Uyanıyor*

³⁷ Arş. Gör., Dicle Üniversitesi, mekiuludag@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6557-7917

SUÇ ve POLİSİYE FİMLERDE KRİMİNOLOJİK İSPATLARIN İKONOĞRAFİK SUNUMLARI

Melih TOMAK³⁸
Ragıp TARANÇ³⁹

Özet

Başlangıcından günümüze sinema sanatı yönetmenin yaratıcılığından, bilgi birikimlerinden, günlük yaşamdaki deneyimlerinden ve farkındalıklarından beslenerek olay örgüsünü oluşturmaya devam etmektedir. Filmler, sadece yönetmenin benliğindekilerden ve zihnindekilerden ziyade diğer sanat dallarından da faydalandığı gibi bilim dallarından da yararlanarak filmin kurmaca dünyasıyla birlikte gerçekliği de sorgular ve ritmini oluşturur. Suçları ve suçluları inceleyen/araştıran bilim dalı kriminoloji suç ya da polisiye filmlerin olay örgüsünü oluşturmada sinema sanatına destek olmaktadır. Kriminoloji, bilimsel yöntem ve araçların yardımıyla suçu aydınlatma ve suçluyu bulma tekniği olarak genel bir ifadeyle tanımlanmaktadır. Suç olarak belirtilen eylemlerin ortaya çıkarılması için kriminalistik değerlendirilmelerin olması gerekir. Pozitif bilgiler yani deliller, olay yeri incelemeleri ve değerlendirmeleri bir suçun ya da suçlunun ortaya çıkarılmasında kriminal incelemelerin en başında gelmektedir. Suç ve polisiye filmlerde yaratılan olay örgüsü özellikle kriminalistik değerlendirmelerle ritmini oluşturur. Bu çalışmamızda suç ve polisiye filmlerde işlenen ve oluşturulan olay örgüsündeki kriminalistik analizlerin neler olduğu saptanacaktır. Özellikle çalışmamıza örneklem olarak seçilen Kuzuların Sessizliği (1991), Yedi (1995), Kızıl Nehirler (2000), Beyza'nın Kadınları (2006), Ejder Kapanı (2009 ve Av Mevsimi (2010) filmlerindeki kriminalistik ispatlar, suç ve polisiye filmin görsel kodlarını yaratırlar. Deliller ve ispatlar filmin duygusunu ve ritmini oluştururken çalışmamızda ikonlaştırılan görsel kodların filmler içinde göstergebilimsel analiz ve karşılaştırma yöntemiyle nasıl kullanıldığının analizi yapılacaktır.

Anahtar kelimeler: *Suç Filmleri, Polisiye Filmler, Kriminoloji, Bilim, İkonografi*

³⁸ Öğretim Görevlisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, melihtomak@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9945-4878

³⁹ Doçent Doktor, Dokuz Eylül Üniversitesi, rtaranc@gmail.com, ORCID NO: 0000-0002-2936-8517

CLİMAX FİLMİNİN SANAT YÖNETİMİ YAKLAŞIMININ GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLENMESİ

Memet Ali ZEREN⁴⁰

Özet

Sinema benzersiz ve etkili bir görsel hikâye anlatımı aracıdır. Bir kameranın kadrainde görünen her şey, kamera arkasındaki tasarım ve sanat yönetmenliğinin çalışmasıyla ilintilidir. Film karesindeki her ayrıntı sanat yönetimi çalışmasının ürünüdür. Bir sanat yönetmeninin kurguladığı sanat tasarımı, çerçeveyi yalnızca ilginç görsellerle doldurmak için değil, aynı zamanda senaryoya hizmet etmek için de önemlidir. Bu noktada hikâyeye yönelik doğru mekân, kostüm, aksesuar vb. tüm unsurların bilinçli olarak tasarlanması gerekmektedir. Sanat yönetmeni, filmin yönetmeniyle birlikte hareket eder ve yönetmenin filmde görsel olarak düşündüğü evrenin karşılığını vermeye çalışır. Yönetmenin filmde istediği doku, renk, form, geometrik yaklaşım, varsa dönemsel ayrıntılar, sanat yönetmenin tasarım ve üretim alanlarını kapsar. Bu çalışmada çağdaş sinemanın önemli yönetmenlerinden biri olan Gaspar Noé'nin yakın dönem filmlerinden biri olan 'Climax' adlı filmdeki sanat yönetimi yaklaşımına odaklanmıştır. Çalışma filmdeki sanat yönetimi kodlarını Göstergibilimsel yöntemle çözümleyerek, filmin sanat yönetimi ve tasarımının nasıl bir yöntemle ele alındığını incelemiştir. Bu çalışmanın amacı sinemada yönetmen ve sanat yönetiminin arasındaki ilişkiyi açıklamak ve bu doğrultuda sanat yönetiminin önemine dair bir örnek oluşturmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Gaspar Noé, Climax, Sanat Yönetimi, Göstergibilimsel*

⁴⁰ Arş. Gör, Dokuz Eylül Üniversitesi, memzeren@gmail.com, ORCID NO: 0000-0001-9928-2607

QUEER SİNEMA VE JEAN GENET

Memet Ali ZEREN⁴¹

Özet

1980'li yıllarda ortaya çıkan Queer olgusu cinsiyet karmaşıklığına karşı toplumsal bir söylem gerekliliği üzerine kavramsal olarak kendini inşa etmiştir. Dönemin sosyo-politik değişimlerinin ve arayışlarının bir sonucu olarak ortaya çıkan bu kavramsal yaklaşım, sanatta ve kültürel alanlarda da etkili olmuştur. Bu etkiler ve tartışmalar sinemada da görülmüştür. Queer sinema teorisi, diğer tüm alanlarda olduğu gibi sinemada da tüm cinsel belirlemelerin ve normların dışında kalan tüm cinsel yönelimleri bir başlık altında toplayarak egemen olan cinsiyet kavramlarına ve olgularına eleştirel bir bakış açısı getirir. Bu teoriye göre cinsel tüm belirlemelerin ya da kimliklerin, toplumsal normlar tarafından belirlendiğini iddia eder. Çalışma, bu teorinin yöneliminde Queer sinemanın ilk örneği olan Jean Genet'in 1950 yılında yönettiği 'Un Chant d'Amour 'Aşk Bir Şarkı' adlı filmine odaklanmıştır. Bu noktada, yöntemsel olarak Queer sinema teorisiyle filmdeki cinsiyet, arzu, mekân ve iktidar kavramları tartışılacaktır. Çalışmanın amacı 'Aşk Bir Şarkı' filmi üzerinden Queer sinema teorisinin sınırlarını, anlayışını günümüz sinemasındaki etkilerini ve niteliklerini belirlemeye çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: *Queer Sinema, Jean Genet, Sinema*

⁴¹ Araştırma Görevlisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, memzeren@gmail.com, ORCID NO: 0000-0001-9928-2607

ORTA SINIFLAŞMAYA HÜCUM: 1980'LERİN DEĞİŞİM SÜRECİNDE SINIFIN KÜLTÜREL KODLARI

Merve Betül ÜÇER⁴²

Özet

Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısında önemli bir dönüm noktasını teşkil eden 1980'li yıllar, siyasi ve ekonomik alandaki keskin geçişlerin, toplumsal alanın işleyişini başkalaştıran bir zihniyet dönüşümüyle beraber işlediği bir değişim sürecidir. Bu süreç girişimcilik ve köşe dönme kültürlerinin beslediği sınıf atlama hayalini popülerleştiren ve gündelik yaşam pratiklerine yayan bir mahiyet taşır. Dönemin başında yaşanan bankerler krizi sosyo-kültürel yapıyı saran atmosferi anlamak üzere önemli bir göstergedir. Bankerzedelerde bıraktığı ağır hasara rağmen sınıf atlama hayalinin yükselen popülaritesine gem vuramayan bu kriz, 1982 tarihli Zeki Ökten filmi Faize Hücum'da konuyla ilgili sinemadaki nadir eleştiri örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Filmin darbenin getirdiği baskı ortamı, yoksulluk, artan eşitsizlikler gibi pek çok konunun yanında, emekli memur Kamil Bey ve ailesinin gecekondudan apartman dairesine geçiş sürecine dair sunduğu anlatı, kültürel sınıf çalışmalarının tüketimi, öznel olanı ve gündelik pratikleri sınıf çalışmalarına dahil eden perspektifiyle orta sınıfı oluşturan bileşenleri ve orta sınıfların dönüşümünü okumaya imkan tanır. Bu çerçevede Faize Hücum sinemadaki önemini yanı sıra toplumsal anlama hususunda bulunduğu konuyla sinema ve sosyoloji ilişkisini açmak üzere önemli bir temsildir. Bu çalışmanın amacı, orta sınıflaşma arzusunun toplumsal yaşamın lokomotifine haline geldiği iddiasını gösterecek şekilde, 1980'li yılların değişen sosyo-kültürel yapısını, girişimci orta sınıfların tüketim merkezli yaşam pratiklerinin filmdeki temsili üzerinden tartışmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Orta Sınıf, Tabakalaşma, 1980'ler, Tüketim Kültürü*

⁴² Dr. Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, merve.ucer@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2085-6693 Dr. Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, merve.ucer@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2085-6693

TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELERİN TÜRK SİNEMASINDAKİ İZDÜŞÜMLERİ (1970-1980) ⁴³

Musa DEMİRAG ⁴⁴

Özet

İnsani iki alan olan bilim ve sanat, bireye hem duygu ve bilgi aktarımında hem de bu ikisinin alınımındaki önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bilim belli bir dönemde toplumun önemli saydığı gerçekleri araştırır, inceler ve insanların bunları anlamalarını, algılamalarını sağlar. Sanat ise bilimin ürettiği gerçekleri bilgi alanından duygu alanına aktarılmasını sağlar (Tolstoy, 2012: 220). Bu bağlamda, Sinema, televizyon filmleri ve belgeseller yakın tarih için kaynak olarak görülür (Tabakoğlu, 2014: 24). Zira iktisadi analizlerde insanın mana ve ruh yönünün görmezden gelinmesi ve insanı devre dışı bırakarak olan biteni mal ve para akımı olarak değerlendirilmesi alışkanlık haline gelmiş yaygın bir yanıştır (Ülgener, 2006:7). Bu sebeple araştırma konusu olan dönemin iktisadi analizinde toplumun ve bireyin ruh ve mana yönünü açığa çıkarmak adına sinemadan destek alınmalıdır. Bu doğrultuda, iktisadi konulara geniş bir açıdan bakan Umut (1970), Endişe (1974), Diyet (1974), Adalet (1977), Maden (1978) ve Sürü (1978) filmlerinin içerik analizlerini yaparak 1970'lerin Türkiye'sinin önemli iktisadi sorunları olan ekonomik kriz, göç, bankacılık, enflasyon, makineleşme vb. başlıklar altında dönemin sorunları ele alınıp insan faktörüne öncelik verilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Bilim ve Sanat, 1970'ler Türkiye'si, Sürü, Bankacılık, Göç*

⁴³ Bu çalışma, yazarın yüksek lisans tezinin bir bölümünün özetinden oluşmaktadır.

⁴⁴ muusaademirdag@gmail.com, ORCID:

SİNEMATOGRAFİNİN ÖGELERİNDEN MEKANLAR VE SAKARYA

Doç. Dr. Mustafa ASLAN ⁴⁵
Arş. Gör. Berkay BULUŞ ⁴⁶

Özet

Sinema mekanlarının sinematografideki yeri yadsınamaz bir öneme sahiptir. Sinema mekanlarının basit birer mekân olmanın ötesinde sanatın icra edilmesinde ve sinema endüstrisinin kalkınmasında önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Çekilecek sinema filminin konusu ve sahnelerinin geçtiği mekanlar gerekse bu mekanlarda kullanılan tüm objeler yapımcı tarafından ya doğal olarak filme alınmakta ya da yapay yollarla oluşturulan mekân ve objeler vasıtasıyla seyirciye aktarılmaktadır. Türk Sinemasının en üretken olduğu literatürde Yeşilçam Dönemi olarak giren 1960-1990 dönem de İstanbul dan sonra en çok film çekilen şehir Sakarya olmuştur. Bu bağlamda çalışmada Türk sinemasında önemli bir geçmişe sahip olan Sakarya ilinin Türk Sinemasındaki yeri ve önemi tespit etmek ve ortaya konmak istenmiştir. Bu çalışma ile Sakarya ilinin dizi/film sektörüne nasıl eklemlendiğinin ortaya çıkarılması açısından önemlidir. Ayrıca çalışmada Sakarya ilindeki sinemasal mekânların nasıl tasarlandığı mekânın oluşturulma biçimleri ve sürdürülebilirliği, mekânın kullanılması, sinema turizmi açısından kültür ekonomisine katkıları değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Sinema Mekanları, Sinema Platoları, Sinemasal Mekanlar, Sinematografik Mekanlar, Sinema Endüstrisi*

⁴⁵ Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, aslanm@sakarya.edu.tr, 0000-0001-5322-767X

⁴⁶ Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, berkaybulus@sakarya.edu.tr, 0000-0002-6503-4776

AKLİLEŐMİŐ REKABET İLE İRRASYONEL ŐİDDET ARASINDA: BURJUVA ASKETİZMİ YA DA TŪCCARLAR (TRADERS-2015)

Mustafa C. SADAKAOĐLU ⁴⁷

Özet

Rachael Moriarty ile Peter Murphy tarafından yönetilen ve Türkiye’de ‘‘TŪccarlar’’ adıyla gŖsterime giren ‘‘Traders-2015’’adlı sinema filmi, finans-kapital alanında faaliyet gŖsteren bŷyŷk bir Őirketin iflas etmesi neticesinde iŐsiz kalan ŷç çalıŐanın yŷzleŐmek zorunda kaldıkları fiili durumu aŐmak için vermiŐ oldukları tepkiyi hikŷye etmektedir. Buna gŖre; yaŐam standartlarını kaybetme tehlikesiyle karŐılaŐmalarıyla birlikte tekinsiz bir Őiddet sarmalı içine savrulan ŷç çalıŐan, beyaz yakalı çalıŐanlara ŷzgŷ aklileŐmiŐ rekabetçiliğin sınırlarını aŐmakta ve irrasyonel Őiddetin ŷznesi haline gelmektedir. Bu durum; Max Weber tarafından kaleme alınan ‘‘Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu’’ adlı eserde tarif edilen son derece katı bir akılcılık içinde igŷdŷlerini bastırmıŐ, modern kapitalizmin ihtiyaç duyduğu asketik tipin, rekabetçi doğası nedeniyle irrasyonel Őiddetin ŷznesi haline gelmesi bakımından okunmaya uygundur. ÇalıŐma çerçevesinde; rekabetçi kapitalizmin aklileŐmiŐ çalıŐma etiği ile irrasyonel Őiddet arasındaki sınırların silinmesini hikŷye eden sinema filminin dramatik anlatısı; kentli, gŖrece iyi eğitimi ve beyaz yakalı çalıŐanları kaybedecekleri Őeyler uğruna harekete geçiren rekabetçi doğaları tartıŐılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kapitalizm, Asketik Tip, Rekabet, Rasyonel alıŐma EtiĐi ve İrrasyonel Şiddet*

⁴⁷ Doç. Dr., İstanbul Aydın Ūniversitesi, msadakoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4359-4828

TÜRK SİNEMASINDA ŞİVENİN İDEOLOJİK ARDALANI

Mustafa Kemal SANCAR⁴⁸

Özet

Türkiye’de, Türk dilinin “İstanbul Türkçesi” olarak standartlaştırılan telaffuz biçiminden farklı olan her konuşma biçimi “şiveli” addedilmektedir. Bireyin kültürel geçmişine ve etnik aidiyetine işaret eden şiveli konuşma, yerli filmlerde belirli amaçlarla kullanılageldiği için, yerli sinema dilinde de zamanla bazı uyulaşımaların oluşmasına neden olmuştur. Bu çalışma; Türk sinemasında yer alan konuşma ve telaffuz biçimlerinin ele alınmasındaki farklılıkları, bu farklılıkların içerdiği ideolojik anlamları açığa çıkaracak biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Amaçlı örneklem tekniği ile belirlenmiş filmlerde yer alan şiveli diyalogların ideolojik çözümlemesi ile, şivelerin filmlerde yer alma tercihlerinde yatan gizil anlam ortaya çıkarılmıştır. Şiveli konuşmak; Türk sinemasında genellikle köylülük, geleneksellik, masumluk ve cehalet gibi niteliklere indirgenmektedir. Hatta farklı şiveler, farklı uyulaşımaları bile işaret edebilmektedir: Kayserili, Karadenizli ya da Kürt şivelerinin Türk sinemasında işaret ettiği anlamlar gibi. Yeşilçam filmlerinde sıkça başvurulan zengin-fakir, kentli-köylü ya da modern-geleneksel ikiliklerinin altını çizmek ve bunları karikatürize etmek için oldukça basit ve kullanışlı bir alan olan şive olgusu; farklı dönemlerden seçilen ve farklı perspektifleri işaret eden film örnekleri ekseninde irdelenmiştir. Ele alınan örnekler; söze dayalı yerli sinemada şivenin aracılık ettiği ideolojik ardalanı tanıtlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Sineması, Şive, Ideoloji

⁴⁸ Dr. Arş. Gör., Batman Üniversitesi, mkemalsancar@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0163-4163

NİTELİK VE SAHİCİLİK: GÖNÜL DAĞI DİZİSİNDE KÜLTÜREL SÖYLEM

Mesut BOSTAN⁴⁹

Özet

Dijital platformların yaygınlaşmasıyla televizyon alanı bir dönüşüm içerisine girdi. Bu dönüşümün temel dinamiğinin şimdilik farklı yapımlara yer açmak şeklinde tezahür ettiği söylenebilir. TRT rekabetçi bir kamu yayıncısı olarak yer tuttuğu televizyon alanındaki konumunu dijital platformlarla da rekabet edecek şekilde yeniden tesis etme arayışında olduğu anlaşılıyor. Bu da TRT'nin yayınladığı dizilerde nitelikli televizyon yaklaşımı içerisinde değerlendirilebilecek yapımlara da yer vermesini beraberinde getirdi. Bu bağlamda edebiyat uyarlamaları TRT'nin ilk televizyon dizilerini ürettiği ve kendini sinemanın üzerinde nitelikli bir alternatif olarak sunduğu 1970'li yıllardaki gibi yine gündeme geldi. Gönül Dağı bu açıdan TRT'nin televizyon alanı rekabeti içerisinde başarılı olmuş formüllerinden biri olan taşra komedisinin güncellenmiş bir örneği olarak öne çıktı. Dizi kendini Türk hikayesinde kısa zamanda kendine has ve köklü bir yer edinen Mustafa Çiftci'nin hikayelerinden esinle oluşturulmuş bir Anadolu masalı olarak tarif ediyordu. Gerçekten de dizideki bütün karakterler Çiftci'nin hikayelerinde olduğu gibi taşra yaşantısının zorluk ve güzellikleri içerisinde resmedilmişlerdir. Dizi bu açıdan ana akım dizilerin sosyal mobilizasyonu merkeze alan anlatısından farklı şekilde sadece taşraya odaklanmıştır. Ancak taşra yine bu anlatıya benzer şekilde karakterlerin gitmek ile kalmak arasında sürekli tereddüt yaşadıkları bir mekân olarak anlatılır. Bu açıdan ana akım anlatıya açıktır. Belki de bu yüzden geniş seyirci kitlesi tarafından da beğeni görmüştür. Bununla birlikte dizi melodramatik bir üsluba da sahiptir. Yine de melodramın duygusunu devşirdiği ekonomik, sosyal ve kültürel karşıtlıkları ölçülü bir şekilde kullanarak uzlaştırma eğilimindedir. Edebiyat ile televizyon alanlarının kesişiminden beslenen dizi bu açıdan ürettiği kültürel söylemle ilginç bir örnek sunar.

Anahtar Kelimeler: Türk Dizileri, Nitelikli Televizyon, Televizyon Edebiyat İlişkisi, Sinema ve Televizyonda Taşra Anlatıları, Dizi Sosyolojisi.

⁴⁹ Dr. Arş. Gör, Marmara Üniversitesi, mesut.bostan@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3770-3557

94. AKADEMİ ÖDÜLLERİ'NİN TÜRKÇE SİNEMA PODCASTLERİNDEKİ YANSIMASI

Oğuz Selim KOBAZA⁵⁰

Özet

İnternetin ve internetle ilişkili teknolojilerin gelişmesi pek çok alanı etkilemekte ve fikirlerin demokratik biçimlerde üretilip paylaşılmasına olanak veren araçların ortaya çıkışını hızlandırmaktadır. İçerik üreticileri Web 2.0 ile birlikte içerik üretiminde daha aktif hâle gelmiştir. Çeşitli platformlar aracılığıyla farklı kitlelere hitap edebilme kolaylığına erişebilen içerik üreticileri hem geniş kullanıcı kitlelerine hem de başka içerik üreticileriyle daha kolay etkileşime girebilme fırsatına sahip olmaktadır. Fikirlerini ses aracılığıyla paylaşmak isteyen içerik üreticileri, ana akım medya araçlarına göre daha demokratik biçimlerde içerik üretebilmekte ve demokratik bir paylaşım kültürüne katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda podcastler, fikirlerin özgür ve demokratik bir biçimde ifade edilmesi ve paylaşılması yönünden büyük katkı sağlayan sesli içerikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Podcastlerin, radyoyla benzer yönlerinin bulunması kadar bürokratik engellerle karşılaşmaması, herhangi bir kurum, kuruluş, şirket vb. sınırlayıcı bir faktör olmaksızın her yerde ve her ortamda kayıt yapabilme-yayınlayabilme özgürlüğüne sahip olmasıyla radyodan ayrılmaktadır. Son yıllarda özellikle sinemayla ilgili fikirlerin geniş kitlelerle paylaşılması açısından podcastler çok önemli bir sesli içerik hâline gelmektedir. Sinema podcastleri gerek sinefililerin gerek sinemayla ilgili profesyonellerin fikirlerini özgür ve demokratik biçimlerde ifade edebildiği sesli içerikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada Türkçe sinema podcastlerinde 94. Akademi Ödülleri'nin nasıl tartışıldığını ortaya koyabilmek amaçlanmaktadır. Çalışmada örneklem olarak Spotify platformunda yer alan sinemayla ilgili Türkçe podcastlerin 94. Akademi Ödülleri'ni konu edinen bölümleri seçilmiştir. Bu podcastler içerik çözümlemesiyle ele alınacak ve podcasterların yaklaşımları, yorumları ve gözlemleri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: 2022 Akademi Ödülleri, Sinema, Podcast

⁵⁰ Dr. Arş. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, selimkobaza@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6079-2690

TÜRKİYE SİNEMASINDA MUTLULUK ARAYIŞINDAKİ DEĞİŞİM (1950-1999)

Oğuzhan DURSUN⁵¹

Özet

Bu çalışma, 20. yüzyılın ikinci yarısı boyunca Türkiye Sinemasında temsil edilen mutluluk algısının nasıl değiştiğini incelemektedir. Bu noktada, ele alınan filmler, Türk toplumunda yaşanan sosyo-ekonomik gelişmeler ışığında disiplinler arası bir yaklaşımla değerlendirilmektedir. Bunu yaparken, film çalışmaları ve tarih disiplinlerinin analitik araçları beraber kullanılmaktadır. 50 yılı kapsayan bu araştırma için, bu dönemin yapı taşları olan dram ve komedi filmleri arasından 50 film belirlenmiştir. Bu örneklem vasıtasıyla inşa edilen analiz, incelenen filmlerin anlatı yapısına ve temel dramatik önermesine odaklanmaktadır. Bu çalışma, 1950'den 2000'e kadar olan dönemde Türkiye Sinemasında mutluluk kavrayışının aile-birey çatışması doğrultusunda anlaşılabilirliğini iddia etmektedir. Çalışmada varılan sonuç ise, aile temelli mutluluk anlayışından bireyci mutluluk kavrayışına bir dönüşüm olduğudur. Bu ise kültürler arası etkileşimlerden, genelde Batı dünyası ile kurulan temastan, özelde ise Hollywood konvansiyonlarından da etkilenmektedir. Bu etkinin daha iyi anlaşılabilmesi için, örneklem analiz edilirken bu dönemde Türkiye'nin nasıl bir paradigma değişimi tecrübe ettiği de ele alınmaktadır. Dolayısıyla filmler ve tarihsel bağlam arasındaki bağ, mutluluk arayışındaki değişimi doğru analiz edebilmek için en önemli etmendir. Kısacası, bu tartışma doğrultusunda, bu çalışmanın en temel iddiası, 20. yüzyılın ikinci yarısında Türkiye Sinemasında mutluluk algılayışında bir değişiklik olduğu ve bu değişimin bazı olası ekonomik, sosyal ve kültürel nedenlere dayandığıdır.

Anahtar Kelimeler: *Duygu, Mutluluk, Aile, Birey, Türkiye Sineması*

⁵¹ Doktora Adayı, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, oguzhandursunn@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2061-0258

İÇERİĞİN ‘SAHİBİ’, SADAKATİN NEDAMETİ: UYARLAMA ÇALIŞMALARINDA METİNLERARASI PERSPEKTİF

Olgun ATAMER⁵²

Özet

Temelde tüm türler arasında ancak özellikle edebiyat ve sinema arasında gerçekleşen etkileşimlerin bir dışavurumu olan uyarlama olgusu, modernist ve postmodernist paradigmanın dayandığı karşıt kuramsal zeminlerin birbirini dışlayan niteliği nedeniyle farklı kavramsallaştırmalar ile anlamlandırılmıştır. Söz konusu iki paradigmanın içerdiği anlamlandırma pratiklerindeki farklılığın kökeninde gerçeklik konusunda farklı kavrayışlara sahip olmaları yatmaktadır. Nitekim “anlam”ı oluşturan tüm elementler gerçekliğin temellendiği noktadan kaynak bulmaktadır. Ortaçağ’ın skolastik felsefesi içerisinde kilise merkezli bir gerçeklik anlayışı hâkimken Aydınlanma düşüncesi içerisinde insan akli ve bilim, gerçekliğe ulaşmak için temel nosyonlar olarak öne çıkmaktadır. Aydınlanma’nın bu temel nosyonları üzerine kurulu özne merkezli modernist düşüncenin aksine gerçekliği bütünsel bir merkeze dayandırma arayışını reddeden ve gerek yazarı gerekse büyük anlatıları (grand narratives) anlam üretimi noktasında eleştirel bir düzlemde değerlendiren postmodernizm ile birlikte anlam incelemeleri devingen ve parçalı bir zemine taşınmıştır. Bu çalışma türler arası diyalojik etkileşimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan uyarlama olgusunu “gerçeklik”, “anlam”, “yazar/yönetmen”, “yapıt/metin” ve “metinlerarasılık” kavramları özelinde tartışmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla adı geçen kavramların modernist ve postmodernist paradigmada yüklendiği anlamlar incelenerek edebiyat ve sinema disiplinleri içerisinde bir ‘gri’ alanı işaret eden uyarlama olgusuna ilişkin teorik art alanın nasıl şekillendiği ve uyarlama film örnekleri üzerinden pratikte nasıl karşılığını bulduğu sorusuna yanıtlar aranmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Uyarlama Teorisi, Diyaloji, Metinlerarasılık, Gerçeklik, Modernizm, Postmodernizm*

⁵² Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, olgunatamer@gmail.com, ORCID:

'KARAKTER AŞINMASI' ÇERÇEVESİNDEN 'ÜZGÜNÜZ SIZE ULAŞAMADIK' FİLM ANALİZİ

Özgür Emek KORKMAZ⁵³

Özet

Avrupa sinemasının önemli yönetmenlerinden biri olan Ken Loach (1936), filmlerinde işçi sınıfının yaşadığı problemleri gerçekçi bir üslupla yansıtır. Loach, filmlerinde, işçi sınıfının gündelik yaşamdaki ve devlet politikaları ekseninde liberal politikaların eleştirisini yaparak odağa devlet, sermaye ve işçiler arasındaki çarpık ilişkileri alır. Yönetmenin 2019 yılında vizyona giren *Sorry We Missed You-Üzgünüz Size Ulaşamadık* filmi, Britanyalı işçi sınıfı bir aile üzerinden kapitalizmin birey ve ailesi üzerindeki olumsuz etkilere odaklanmaktadır. Bu araştırmanın amacı; 1970'lerin sonu itibarıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde Ronald Reagan ve Britanya'da Margaret Thatcher ile özdeşleşen neoliberal politikaların işçi sınıfı üzerinden ve Richard Sennett'in 'Karakter Aşınması' yaklaşımıyla ele almaktır. Sennett, Karakter Aşınması anlatısında, kapitalizmin 20. yüzyıl sonuna doğru liberal politikalar ekseninde çalışan işçi kesimin üzerinde olumsuz etkiler yaratmaya devam ettiğini; izlenen politikaların karakter aşınmasına neden olduğunu savunur. *Üzgünüz Size Ulaşamadık* filminde tasvir edilen, işçi sınıfı aile bireylerinin kapitalizmin etkilerinden olumsuz etkilendiği, tek tek bireylerin ve ailenin kapitalizmin küreselleşmeyle birlikte geçtiği aşamalar, Sennett'in Karakter Aşınması anlatısında karşılık bulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Karakter Aşınması, Sinema, Ken Loach, Neoliberalizm, Analiz*

⁵³ Doktora Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, o.e.korkmaz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9934-4898

SADECE AŞIKLAR HAYATTA KALIR FİLMİNDEKİ ÖLÜMSÜZLÜK FIKRI

Özgür İPEK⁵⁴

Özet

Filmografisi boyunca metruk mekânları, kent merkezlerinin dışına taşan alanları ve buralarda yaşam süren karakterleri pek çok kez filmlerine yerleştiren Jim Jarmusch, entelektüel sinemasını ekseriyetle çoğulcu bir imgelem ile bir araya getirir. Kamera bu bakış açısının etkiselliğiyle mekanlarla bütünleşmiş karakterleri ve onların hayat duyumlarındaki farklılıkları gezgin bir gözlemci edasıyla kaydederek aktarır. Gri bölgeler, boşluklar, aralıklar, belirsizlikler Jarmusch sinemasını en fazla ziyaret eden unsurlar olarak öne çıkar. Bunların yanı sıra kesif bir yalnızlık ve hiçlik duygusu da yönetmenin filmlerinde dikkat çeken duygular arasındadır. Onun sinemasında sebep sonuç ilişkilerinden ziyade varoluşçu etkilerle kuşanmış bir olay örgüsü bulunur. Yönetmenin sıklıkla ziyaret ettiği meselelerden biri de şüphesiz ölümdür. Bu meselenin en güçlü bir şekilde yer ettiği filmlerden olan Sadece Aşıklar Hayatta Kalır filmi de yalnızca ölümü değil ölümsüzlük vurgusu üzerinden hayatta kalmanın yollarını da tartışan bir filmidir. Bu çalışmada Sadece Aşıklar Hayatta Kalır filmi üzerinden yönetmenin diğer filmlerindeki ortaklıkların yanı sıra filmi inşa ederken ölümsüzlük fikrini nasıl ele aldığı, nasıl bir teze sahip olduğu ve fikrini işlerken hangi metaforlardan, hangi tarz üretim biçimlerinden ve anlam evrenlerinden beslendiği tartışılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ölümsüzlük, Varoluşçuluk, Yalnızlık, Aşk*

⁵⁴ Dr. Arş. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, ozguripek1@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3337-7539

ÇOĞUNLUK FİLMİNDEKİ KADIN VE ERKEK TEMSİLLERİNE ÖTEKİLEŞTİRME BAĞLAMINDA BİR BAKIŞ

Pelin ŞAHİN⁵⁵

Özet

Günümüzde sinemada ötekileştirme eylemlerinin örneklerine daha çok yer verilir olmuştur. Çoğunluk, Seren Yüce'nin yönetmenliğini üstlendiği 2010 yapımı üst orta sınıf olarak tanımlanan bir Türk ailesinin kısıtlı yaşam tarzını konu edinmektedir. Karakter yapılandırmalarında ötekileştirici temsilleri barındırdığı görülür. Annenin sadece ev içinde sorumlulukları vardır ve bu sorumluluklar ona hayatta daha etkili olma şansını vermektedir. Anneyi sadece o evin içinde tutmaya zorlayan bu cinsiyetçi ötekileştirme, toplumsal normlardan beslenmektedir. Bulunduğu konum ve kültür gereği batısal bir ideolojiyi temsil eden baba, kullandığı ifadelerde "öteki" kültürü aşağı, gelişmemiş ve uzak durulması gereken olarak nitelendirmektedir. Bir diğer kadın karakter olan kız arkadaş, acıma duygusu uyandıran patetik temsil öğeleri içinde resmedilir. Ötekileştirmeyi besleyen bir diğer unsur olarak, kadın yokmuşçasına bir temsil vardır. Bir şeyin olması kadar, olmaması da anlam yaratır, yokluk üzerinden bir ötekileştirmeye uzanır. Kadınların; annelik, eşlik, sevgililik gibi rollerle ve ev işlerinin kadına yüklenen görevler olarak işlendiği bu filmde, varolan anlatının erkek egemen ideolojiyi beslediği gösterilir. Betimsel analiz yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, filmdeki kadın ve erkek temsillerinin ötekileştirme unsurları tespit edilerek gündelik hayattaki izdüşümleri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ötekileştirme, Film Eleştirisi, Kadın Temsili, Erkek Temsili, Toplumsal Cinsiyet

⁵⁵ Lisans öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, pelinsahin999@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9263-5091

PUTİN İKTİDARI DÖNEMİ MİLLİYETÇİLİĞİN YÜKSELİŞİNDE RUS SİNEMASININ ETKİSİ “1612” ADLI FİLM ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Menderes AKDAĞ⁵⁶

Feride Nur YAKA⁵⁷

Hatice Yaren ESER⁵⁸

Özet

Sovyetler Birliği (SSCB), 1991’de dağılır. Rusya, ekonomik darboğaza düşer. Orta Asya’da Türk Cumhuriyetleri kurulur. Ukrayna, Belarus, Kafkaslarda Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan; Baltık’ta Litvanya, Estonya, Letonya kurulan devletlerdendir. SSCB’nin dağılmasından sonra Rusya Federasyonu kurulur. İlk devlet başkanı Boris Yeltsin döneminde problemler devam eder. Rus-Çeçen çatışması bu problemlerden birisidir. 2000’de Putin devlet başkanı olur. Ekonomik sorunları aşmaya çalışır. Milliyetçi politikalara yönelir. Ortodoks Ruslar temel alınarak yürütülen bu politikalara etnik milliyetçilik denemez. Putin, Rusya’daki farklı etnik guruplara kader birliği temelinde anlayış yüklemeyi çalışır. Dini özgürlükleri genişletir. Budist, Müslüman, Yahudi vb. din adamlarını doğrudan muhatap alır. Çeçenistan’da savaşın bitirilmesinde bu politikalar etkili olur. Kader birliğinin sağlanmasında filmler devreye sokulur. 1612 yılı Kasım ayında Moskova Leh işgalinden bir halk ayaklanmasıyla kurtarılır. Rusya, bu olaydan sonra gerçek anlamda ortaya çıkar. 2007 yapımı, Vladimir Khotinenka tarafından yönetilen “1612” filmi, bu olayları anlatmaktadır. Çarlık Rusya’da bugün 1917 Ekim Devrimi’ne kadar “Ulusal Kurtuluş Günü” olarak kutlanır. Putin iktidarında bu gün “Milli Birlik Günü” şeklinde tekrar diriltir. Bugünde tüm gurupların dini liderleri Putin’le Kızıl Meydan’da bir araya gelir. Aynı yıllarda “1612” adlı filmin çekilmesi ilginçtir. Çalışmamızda filmde kullanılan tarihi, milli mitler istatistiğe tabi tutulacak, bunların Rus kültürü içindeki önemi analitik bir yöntemle anlaşılmasına çalışılacaktır. Bugün Batı tarafından Putin politikaları eleştirilmektedir. Putin, seçimle işbaşına gelmiştir. Politikalarında önemli ölçüde Rus halkının desteğini sağladığı görülmektedir. Bu desteğin sağlanmasında sinema dâhil Rus medyasının etkisi vardır. Ülkemizde Rus sineması pek bilinmemektedir. Rus politikalarının anlaşılmasında çalışmamız katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Putin, Rus Sineması, 1612, Vladimir Khotinenko*

⁵⁶ Doç. Dr. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, menderes.akdag@adu.edu.tr, 0000-0002-9301-684X

⁵⁷ yareneser21@gmail.com

⁵⁸ feridenuryaka@gmail.com

BUKET ALAKUŞ'UN FİMLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET

R. Özgün KEHYA⁵⁹

Özet

Buket Alakuş'un filmleri çoğunlukla Almanya'daki Türk göç kökenli (Migrationshintergrund) gruplarla ilgilidir. Bu çalışma Alakuş'un toplumsal cinsiyet açısından uyumu tartışmaya açan filmlerine odaklanmaktadır, çünkü bu filmlerde göçmenlik geçmişi olanlar ve olmayanlar arasında sosyal-kültürel açıdan nasıl bir uyum bakış açısının temsil bulduğu önem taşımaktadır. Alakuş'un göç temalı filmlerindeki içeriğe toplumsal cinsiyet açısından yaklaştığımızda kurban/etkilenenlerin ve görev sinemasından uzaklaşarak, göçmen-sonrası (post-migrant) aşamaya daha yakın filmlerde kendine güven duygusu gelişmiş kadın portreleri ile karşılaşabiliyoruz. Buket Alakuş'un çoğu filminde genellikle çatışmalar sosyal-kültürel kalıp yargı ve önyargılardan kaynaklanmaktadır. Ancak kurgusal dünya içinde tartışma ve diyalog sunarak, gerçek dünyada da kültürlerarası ve toplumsal uyum için gerekli adımları atabiliriz.

Anahtar Kelimeler: *Göç, Toplumsal Cinsiyet, Buket Alakuş*

⁵⁹ Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, ozgunkehya@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4695-3689

EDEBİYATTAN SİNEMAYA: BİZİM BÜYÜK ÇARESİZLİĞİMİZ'İN PALİMSESTİK OKUMASI

Reyhan TUTUMLU ⁶⁰

Özet

Barış Bıçakçı'nın 2004 yılında yayımlanan *Bizim Büyük Çaresizliğimiz* romanı 2011'de Seyfi Teoman tarafından aynı adla sinemaya uyarlanır. Bu çalışmada *Bizim Büyük Çaresizliğimiz* romanı ve filminde anlatıcı, bakış açısı, odaklanma, yinelemeler, metinlerarasılık gibi öğelerin nasıl değiştiği ortaya konularak anlatı yapısında oluşan temel farklılıklar anlatı bilim çerçevesinde incelenecektir. Ayrıca romandan filme uyarlamada bu teknik farklılıkların roman ve filmin düşünsel yapısına nasıl yansıdığı saptanacaktır. Böylece öncelikle *Bizim Büyük Çaresizliğimiz* özelinde yapılan bu saptamalar romandan sinemaya yapılan uyarlamalar konusunda da çıkarımlarda bulunmamıza olanak sağlayacaktır. Özellikle bu roman ve filmde metinlerarasılığın yapıtların anlam katmanlarının ortaya çıkmasında önemli bir işlevi vardır. Metinlerarası göndermeleri ve kimi yan metinleri (paratext) de çözümlyerek bu uyarlamaların palimpsest kavramı çerçevesinde incelemesi yapılacaktır. Böylece bu yazıda, uyarlamaları "sadakat" ekseninde değerlendirmenin dışında filmin palimpsestik ilişkiler bağlamında da nasıl ele alınabileceği ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Bizim Büyük Çaresizliğimiz, Uyarlama, Anlatıbilim, Palimpsest*

⁶⁰ Dr. Öğretim Görevlisi, Sabancı Üniversitesi, rtutumlu@sabanciuniv.edu, ORCID: 0000-0002-8353-7553

HOLLYWOOD'DA TÜRK VE TÜRKİYE: TAKEN 2 FİLMİNİN ELEŞTREL SÖYLEM ANALİZİ

Selim CAYIK⁶¹

Özet

Gelişmiş teknik yeterliğe ve ekonomik güce sahip olan Hollywood sineması ABD'nin küresel sistemdeki askeri ve ekonomik hakimiyeti ile birlikte oldukça etkili bir propaganda aracıdır. ABD Hollywood'un sahip olduğu gelişmiş hikâye anlatma teknikleri ve görsel yetkinliği ile ideolojisini tüm dünyaya yaymaktadır. Soğuk Savaş döneminde ABD'nin düşmanı Sovyetler Birliği idi ve bu durum Hollywood'da 'öteki'nin Ruslar olarak lanse edilmesi şeklinde kendine yer bulmuştur. SSCB'nin yıkılması ve sonrasında 11 Eylül saldırılarının vuku bulması ile ABD'nin ve dolayısıyla Hollywood'un yeni düşmanı Müslümanlar ve özellikle Araplar olmuştur. Türkler ve Türkiye Hollywood sinemasında dolaylı göndermeler ve birkaç istisnai örnek dışında kendine yer bulamazken son yıllarda bu durum değişmeye başlamıştır. Hollywood'da Türklere ve Türkiye'ye genellikle Ruslar ve Araplarda olduğu gibi doğrudan bir cephe alınmamakta, daha çok satır aralarında Türkler ve Türkiye aleyhine bir söylem inşa edilmeye çalışılmaktadır. Teun A. van Dijk tarafından televizyon ve gazetelerde yer alan haberlerin incelenmesi için geliştirilen 'Eleştirel Söylem Analizi' yöntemi ile incelemeler 'makro yapılar' ve 'mikro yapılar' şeklinde üst kategorilere ayrılarak sınıflandırılmaktadır. Makro yapılar kapsamında 'tema', 'tematik yapı', ve 'konu', mikro yapılar kapsamında ise 'metnin sesleri', 'sözcükler', 'cümle yapıları' ve 'anımlar' ele alınmaktadır. Bu yaklaşım sinema filmlerine uyarlandığında ise haberin unsurları yerini senaryo, kurgu, oyunculuk, kamera hareketleri ve açıları, ses, müzik, mekân, ışık vb. bir filmi oluşturan unsurlara bırakmaktadır. Bu çalışmada 'Taken 2' filmi Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yönteminin sinemaya uyarlanmış modeline uygun olarak analiz edilecektir. Makro yapı kapsamında filmin tematik ve şematik yapısı incelenecek, mikro yapı kapsamında ise sözdizimsel yapı, ses, müzik ve filmin retoriği ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Hollywood, Söylem, Taken 2, Van Dijk, Eleştirel Söylem Analizi*

⁶¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, selimcayik@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2629-6906

VİZÖRDEKİ KÜLTÜREL MİRAS: KÜLTÜREL HÜMANİZMA DÖNEMİ'NDE TÜRK BELGESEL SİNEMASI VE KÜLTÜREL MİRAS İLİŞKİSİ

Sezer AĐGEZ⁶²

Özet

Kültürel mirasın korunması, korunup gelecek kuşaklara aktarılabilmesiyle mümkündür. Bu sebeple somut ya da soyut kültürel mirası korumak, özellikle Türkiye gibi geçmişte pek çok medeniyete ve kültüre ev sahipliğı yapmış bir toplum için oldukça önemli olmakla birlikte kültür-sanat ortamının diğer bileşenleriyle de etkileşime geçmesini bir anlamda şart koşmaktadır. Edebiyat, plastik sanatlar ve görsel sanatlar gibi alanlarda ortaya koyulan ürünlerde görülen bu etkileşim, kültürel miras kavramının akıllarda kalmasının ötesinde Türk sanatının da söz konusu kültürel öğelerden faydalanarak yerelleşmesini sağlamış ve karşılıklı etkileşimi mümkün kılmıştır. Bu anlamda kültürel miras ile etkileşim hususunda akla gelen biçimlerin başında belgesel sinemayı saymak yanlış olmayacaktır. Türk belgesel sinemasının savaşlar ve yeniden inşa dönemine tekabül eden Propaganda Dönemi'nin (1895-1956) ardından görülen Kültürel Hümanizma Dönemi (1956-1990), Türk belgeselciliğinin kültürel miras kavramıyla en çok iç içe olduğı dönemdir. Bu dönemde yapılan çalışmaların ana konusunu oluşturan Anadolu ve sahip olduğı kültürel zenginlik, filmlerin "insan" kavramına dair derinlikli bakış açısıyla buluşmuş ve deyim yerindeyse Türkiye belgesel sinema ile yeniden keşfedilmiştir. Bu çalışmada "kültürel miras" ve "hümanizm" kavramları ışığında Kültürel Hümanizma Dönemi'nin öne çıkan filmleri incelenecek ve filmlerin bu kavramlarla etkileşimi örneklerle ortaya çıkarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kültürel Miras ve Belgesel Sinema, Kültürel Hümanizma Dönemi, Türk Belgesel Sineması*

⁶² Arş. Gör., İstanbul Kültür Üniversitesi, s.aggez@iku.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4705-1895

GRUP YAPISI VE DİNAMİĞİ KAPSAMINDA SQUİD GAME DİZİ ANALİZİ

Rümeysa GÜZEL⁶³

Özet

Sosyal psikoloji, insanların hayata bakış açılarını, düşüncelerini, davranışlarını, toplumla kurmuş olduğu iletişim ağını incelemektedir. Toplumun davranışlarını inceleyebilmek için grup içinde bireylerin davranışlarını incelemek gerekmektedir. İnsanlar bir gruba dâhil olduklarında; psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek, yalnız yapamayacakları işleri ortaklaşa yapmak, grup dışı kişilerin sahip olamayacağı bilgilere ulaşmak, güvende hissetmek, grup dışı kişilerden korunmak ve sosyal bir kimlik edinmek gibi avantajlara sahip olmaktadır. Grubun yapısı ve dinamiği hem grup içinde bireyin davranışlarına hem de grubun bireye olan etkisine odaklanmaktadır. Bu çalışma ile Squid Game dizisi sosyal psikolojinin grup yapısı ve dinamiği kapsamında analiz edilmiş, dizideki yaşanan olaylar grup yapısı ve dinamiği yönünden incelenmiştir. Sosyal psikolojinin uygulamaya yansımaları ise dizi analizi üzerinden ele alınarak teori-uygulama ilişkisi somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Psikoloji, Grup, Grup Yapısı, Liderlik*

⁶³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, shurumeysaguzel@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6332-3494

SİNEMA SANATINA FELSEFE İLE BAKMAK

Suat Soner ERENÖZLÜ⁶⁴

Özet

Sinema sanatının tarihine göz atılacak olursa, teknik imkanların, başka bir deyişle teknolojinin imkanlarının bir sonucu olduğu düşünülebilir. Bu yüzden de camera obscura'nın icadından önce sinema sanatından bahsedilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla sinemanın ilk ilkesinin teknik olduğu, ilk gösterim olarak kabul edilen Lumiere kardeşlerin belgesel filmlerinde (1895) kahvaltı veya trenin gara girişi gibi, konusunun sadece anın kendisinin olduğu düşünüldüğünde, kabul görülmektedir. Sinema tekniğinin ardından beyaz perdeye yansıyan konuların geliştiği, bir edebiyat dilinin oluştuğu, bununla birlikte bu konuların aktarım aracı olarak oyunculuk ve sinema dramaturjisinin de geliştiği görülmektedir. Bütün bu gelişmeler bir sinema edebiyatını doğurmakta ve sanat olarak sinemanın da yolunu açmaktadır. Dolayısıyla anlatımı güçlendirecek yegâne unsurun da felsefenin dilini kullanmak olduğu, özellikle sinemanın önemli bir kaynağı olan edebiyata bakıldığında açık bir şekilde görülecektir. Bu bağlamda sinemayla felsefenin ilk ilişkisi, üretim aşamasında (üretenlerin) felsefeden yararlandığı görülmektedir. İkinci bir aşama olarak da felsefenin sanata bakış açısı gelmektedir ki, o da estetik veya sanat felsefesinin olanaklarıyla sınırlıdır. Ancak bir sinema filminin değerlendirilmesinin bu ilk aşama ile yapılması mümkün gözükmemektedir. Çünkü yönetmen veya sinemamın emektarları açıklama yapmadıkça felsefeden nasıl yararlandıklarını veya yararlanıp yararlanmadıklarını ve hatta bunu önemseyip önemsemediklerini dahi bilmek mümkün değildir. Dolayısıyla ikinci aşamada bahsedilen bir sinema filminin felsefe açısından çözümlenmesi, felsefe ile sinemanın birlikteliğini daha olanaklı kılmaktadır. Bu çalışmanın konusu, bir sinema filminin estetik ve sanat felsefesi açısından değerlendirilmesinin (çözümlenmesinin) temel ilkelerini araştırmaktır. Bununla birlikte sanat olarak sinema dilinin, bu sanatsal araştırmanın dışında, saf felsefe (pure philosophy) ile bakmanın da imkanları araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler:

⁶⁴ Dr. Öğr. Üyesi., Süleyman Demirel Üniversitesi, suaternozlu@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7789-7675

TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİNİN KÜLTÜREL ETKİLEME SÜRECİ ÜZERİNE BİR BELGESEL ÇÖZÜMLEMESİ: KISMET

Dr. Şebnem CEYLAN APAYDIN⁶⁵

Özet

Türk televizyon dizilerinin özellikle Orta Doğu ülkelerinde 2005 yılı itibariyle beğeniyle izlenmesi, kültürel etkilenmeyi de beraberinde getirmiştir. Türkiye ile aynı dinden olan, fakat farklı kültürlerle sahip bu ülkelerdeki bazı izleyicilerin günlük yaşamlarında Türk televizyon dizilerinin etkisi altında kaldığı bilinmektedir. Bu etkilenme, bazen çocuklarına dizilerdeki karakterlerin isimlerini vermesiyle kendini gösterirken, bazen de eşler arasında aile birliğini temelden sarsan beklentilerin oluşmasını ve sonrasında da ortaya çıkan boşanmalarla varlığını göstermektedir. Bu çalışmada Türk televizyon dizilerinin beklentinin ötesinde gerçekleşen yaygınlaşma hızı, kültürel etki aracına dönüşmesi ve kültürlenme sürecini başlatması kuramsal çerçevede ele alınmıştır. Türk televizyon dizilerinin kültürlerarası etkileme süreci örnek belgesel film üzerinden tartışılmıştır. Araştırma kapsamında El Cezire televizyon kanalı tarafından yayınlanan “Kismet: How Turkish Soap Operas Changed The World” adlı belgesel yapım incelenmiştir. Bu belgesel, yabancı izleyicilerin Türk televizyon dizilerinden ve dolayısıyla sunulan kültürel yapıdan etkilenme süreçlerini göstermesi açısından uygun bir örnektir. Çalışma kapsamında belgesel yapım içerik analizi ile incelenmiştir. İçerik analizi dışında kalan ve belgeselin işaret ettiği bazı bulgular ise betimleme analizi yöntemi kullanılarak saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Türk TV Dizileri, Belgesel, Kültürel Etki, Yabancı İzleyici*

⁶⁵ Dr. Öğr. Gör., Sakarya Üniversitesi, sebnem@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2216-0457

BLACK WIDOW FİLMİNİN FEMİNİST FİLM TEORİSİ ÇERÇEVESİNDE ÇÖZÜMLENMESİ

Tamer TÜRKEL⁶⁶

Özet

Günümüzde Hollywood, ana akım sinemanın temsil ediliş açısından en temel örneği olarak değerlendirilmektedir. Son yıllarda sanatın çoğu alanında olduğu gibi sinemada da kadınerkek eşitliğine yapılan vurgu oldukça önemli görülmektedir. Ana akım sinemada kadının temsil edilişini inceleyen feminist film kuramı, genellikle ana akım sinemaya eleştirel bir bakış açısı getirmiştir. Süper kahraman filmleri, ana akım sinema içerisinde yer almakta ve içerdiği kadın kahraman temsili bağlamında önemli görülmektedir. Marvel Sinematik Evreni süper kahraman türünde çok sayıda filme sahip olmasına rağmen başrolde kadın süper kahramanlara yer vermeye son yıllarda başlamıştır. Marvel Sinematik Evreninin 2021 yılında vizyona çıkarttığı Black Widow filmi, başrolde bir kadın süper kahramana yer vermesi ve filmin kadın bir yönetmen tarafından yönetilmesi bakımından feminist eleştiri açısından önemli görülmüştür. Çalışma kapsamında filmin çözümlenmesinde yararlanılan temel yöntem betimseldir. Black Widow filminde bulunan hem ataerkil ifadeler ve uygulamalar hem de feminist ifadeler ve uygulamalar türlü başlıklar altında ele alınmış olup filmin sahip olduğu dil hakkında çıkarımlar yapılması sağlanmıştır. Çalışmanın amacı filmin hangi yapıda olduğuna yönelik kanaat getirmekten ziyade filmde yer alan feminist ve ataerkil yapının ortaya konması ve bu sayede iki taraflı bir çözümlenmenin sağlanabilmesi olmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Feminist film teorisi, Black Widow, Ana Akım Sinema, Marvel Sinematik Evreni*

⁶⁶ Lisans öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, tamerturkel97@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3080-5294

TANRILAR ŞEHRİNDEN KOVULAN UYUMSUZ ADAMLAR

Berna AKÇAĞ 67

Özet

İnsan, doğası gereği zıtlıkların ve çatışmanın vücut bulmuş halidir. Yaşadığı Dünya’da bu çatışmanın, mücadelenin arenasıdır. Doğrular, yanlışlar Tanrılar tarafından belirlenmiş, en yüce duygularla insan yeryüzüne indirilmiştir ve mitolojide de olduğu gibi yaratılan sahnede artık çatışma rolünü sergilemektedir. Ancak; tanrılara karşı gelmek, haddini aşmak en kötü cezalara sebep olurken, varoluşuna karşı gelemeyen, Camus’un deyimiyle “Hayır!” diyebilme bir seçenek olarak düşünebilen mitolojik insan, zekâsını da kullanarak tanrılarla çatışır konuma gelmiştir. İçinde barındırdığı trajik yapısında bu gücü saklayan insan hem akıllı hem de ölümlü yaratılışına karşılık, başarıyı, ölümsüzlüğü arzulamakta ya da “Hayır” diyerek gücünü ve hazlarını keşfetmek istemektedir. Karşı çıkış, isyan en üst konumdaki Tanrıya karşı yapılırsa bu cesaretin bir amacı, nedeni olmalıdır. Bu neden ise içinde “Niçin?” sorusunu cevap arayan, gücü elde etmenin gayesini içinde barındırır. Bu çalışmada Den Brysomme Mannen (2006), türkçeye Uyumsuz Adam, Sorun Çıkaran Adam olarak çevrilen yönetmenliğini Jens Lien yaptığı Norveç yapımı filmi ile yönetmenliğini Tayfun Pirselimioğlu’nun yaptığı Kerr (2021) filmleri üzerinden filozof Heidegger’in “fırlatılmış insanına” yeni bir bakış açısı geliştirerek hem felsefe hem de sinemadaki sorun çıkarıcı adamlara bu açıdan bakmak, güç ve erdeme sahip olma arzusu içindeki insanın çatışma alanına göz atarak, “Yapma!” diyen güce karşılık “Yapmalısın!” diyen sese kulak vermek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İnsan, Varoluş Felsefesi, Mitoloji, Sinema*

67 Öğr. Gör. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, bernaakcag@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6895-3156

TRAVMATİK ANLATILARDA TEMSİL STRATEJİLERİ: KULÜP DİZİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Sezin DOĞAN⁶⁸
Nermin Orta KÜÇÜKSÖNMEZ⁶⁹

Özet

Bellek, geçmişte yaşanan olayları, deneyimleri zihinde saklama işlevi görmektedir ve bireyler için içsel bir olgudur. Tıpkı bireylerin olduğu gibi toplumların da belleği vardır. Bir topluluğun, grubun sahip olduğu deneyimler, geçmiş anılar ve ortak tarihleri toplumsal bellek olarak adlandırılır. Toplumsal belleğin içinde yer alan, toplumsal travmalar sonucu oluşan ve belleğin içinde negatif anılar barındıran ise travmatik hatırlamalardır. Geçmişe, toplumsal bellek ve toplumsal travma yaşayan gruplara son yıllarda artan ilgi kültürel ürünlerde de sıkça karşımıza çıkmaktadır. Özellikle son yıllarda geçmişin yeniden inşası, geçmişle bir hesaplaşma ve geçmişi gelecek kuşaklara aktarma misyonuyla yola çıkan diziler bu konuda önemli bir role sahip olmuştur. Bu çalışmada, dijital bir platform olan Netflix’de yayınlanan Kulüp dizisinin toplumsal bellekteki travmatik anıları nasıl temsil ettiği incelenmektedir. Toplumsal belleğin yeniden inşasında dizinin temsil stratejilerini nasıl kullandığını, tarihsel olguları hangi ölçülerde yansıtıp yansıtmadığını ortaya koymak çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Tarihin yeniden perdeye yansıtılmasında farklı ideolojik görüşlerin her birinin geçmişi farklı şekillerde inşa edileceği görüşünden hareketle çalışmada tarihsel eleştiri yöntemi kullanılacaktır. Dizinin anlatı yapısı, karakterleri ve temsil stratejileri üzerinde durulacak, travmatik bir anlatının popüler bir anlatıya dönüşüp dönüşmediği ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bellek, Toplumsal Bellek, Travma, Temsil Stratejileri, Dönem Dizileri

⁶⁸ Yüksek Lisans Öğrenci, Selçuk Üniversitesi, aydemirsezin@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5161-5481

⁶⁹ Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi, nerminorta@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4150-4796

SON UMUT FİLMİ ÖZELİNDE BATI SİNEMASINDA TÜRK İMAJİ YANSIMASI

Uğur HACIOĞLU ⁷⁰

Özet

20. yüzyıl dünya tarihini değiştirecek bir dizi olaya sahne olmuştur. Bu olaylar zinciri hiç şüphesiz Birinci Dünya Savaşı ve onun doğurduğu sonuçlardır. Çanakkale cephesi özelinde baktığımızda dünyanın dört bir yanından gelen asker ve geride bıraktıkları trajik hikayeler günümüzde yazılı ve görsel unsurları besleyen bir kaynağı bizlere sunar. Çanakkale savaşlarını konu alan sinema filmleri arasında, konunun işlenişi ve oyuncu performansı bakımından The Water Diviner (Son Umut) filmi bizlere farklı bir bakış açısı sunar. Russell Crowe'un yönetmenliğinde 26 Aralık 2014 tarihinde gösterime girmiş olup, Çanakkale Savaşı sürecinde Avustralya'dan Anadolu'ya uzanan bir babanın oğullarını arayış yolculuğunu anlatmaktadır. Oğullarını aramak için tanımadığı bir ülkeye doğru yola çıkan baba savaş sırasında düşman imajını temsil edeceği bir coğrafyada bir kültür ile tanışma yolculuğu yaşayacaktır. Bu araştırmanın amacı, kavram olarak Batı sinemasındaki Türk imajının genel çizgisi ile içeriğine değinip Son Umut filmi özelinde Türk imajını incelemektir.

Anahtar Kelimeler: *Son Umut, Çanakkale Savaşı, Türk İmajı, Sinema*

⁷⁰ Yüksek Lisans Öğrencisi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, ugurhakanhacioglu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7436-2707

DUYGU ENDÜSTRİSİ “DELİBAL FİLMİ ÜZERİNDEN BAKIŞ”

Umut KARACA ⁷¹

Özet

Sinema, insanların hayatlarında yaşayamayacağı anları beyaz perdede onlara yaşatan, olayın içine çekip farklı tecrübeler edindiren bir sanattır. İnsan ise tecrübeleriyle yaşantısını sürdüren ve dış etkenlere göre şekil alabilen bir canlıdır. Bu faktörler göz önüne alındığı zaman sinemanın insanların hayatında değişikliklere sebep olduğunu söyleyebiliriz. İnsanlar hormonların tepkimesiyle duyguları hissederler, ancak bunlara verilen tepkiler sonradan öğrenilmiştir. Bir insan bir ayrılık yaşarsa ne tepki vermesi gerektiğini başkalarından görerek öğrenir. Bu araştırmada insanların filmlerden etkilenecek karakterlerinde oluşan değişiklikleri, duyguları gerçekten hissedip hissetmediğini ve olaylara karşı tepkilerinde ne kadar taklitçi olduklarını ele alacağız. Çalışmanın evreni ve örneklemini “DELİBAL” filmidir. Bu filmi izleyen bir grup insan ile görüşmeler sağlanacak ve filminden etkilenip gösterdikleri davranışlar var mı kontrol edilecektir. Delibal filmi Türkiye’de çıktığı günden sonra büyük ilgi toplamıştır. Bunun sonucunda filmdeki karakterlere benzerlik birçok kişide görülmüştür. Gözlemlere dayanarak söylenebilir ki bu film çıktıktan sonra ülkede bipolar bozukluğu olduğunu iddia edenler sayısında büyük bir artış görülmüştür. Bu gözlemlere bakılırsa sinema aslında insanların karakterlerini oldukça etkilemektedir. Sinemanın manipülatif birçok mesaj verdiğini ve sosyal medyanın ve yeni toplum düzeninin insanları tek tip kalıplara sokmak istediğini biliyoruz. Sinema bize yaşayamayacağımız, hayalini kuracağımız hayatları gösterir. Düzgün bir ev, mükemmel dış görünüşler, sıkıntılarını yapmacık ve kahramanların hep ön planda olduğu herkesin hayalini kurmak isteyeceği olaylar vardır. İnsanlar ise bu olayları kendileri yaşamak istedikleri için karakterlerin tepkilerini kopyalarlar. Bunun sonucunda ise yapmacık, sonradan öğrenilmiş, benimsenmiş karakter özellikleri, taklitler ortaya çıkar. Görüyoruz ki sinema aslında karakterlerimizi oluşturan bir sanat olmuştur ve duyguların üretildiği bir endüstri haline gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Duygu Endüstrisi, Sinema, Delibal*

⁷¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, umutkaraca98@gmail.com, ORCID:

AÇLIĞIN HALLERİ VE TOKLUĞA DAİR: “AÇLIĞA DOYMAK” FİLMİ ÖRNEĞİNDE

Yavuz KÜÇÜKALKAN⁷²
Mehmet Emin SARIKAYA⁷³

Özet

Kurtlar Vadisi Filistin (2011) ve Muro: Nalet Olsun İçimdeki İnsan Sevgisine (2008) filmlerinin yönetmeni Zübeyr Şaşmaz, Açlığa Doymak (2012) filmde farklı hayatları açlık ve doymamak/doyamamak ekseninde kesiştirmiştir. Filmde, üç farklı karakterle üç ayrı aç kalma nedeni ve biçimi perdeye yansıtılmıştır. İhtiyaçlar hiyerarşisinde ilk sırada yer alan yeme-içme, biyolojik varlığın devam etmesinin temel şartıdır. İhtiyacın önemi, karşılanma biçimi, yolu ve oranını da belirlemektedir. Ayrıca, açlığa ve dolayısıyla tokluğa, yeme-içmeye insan vücudunun tepkisi de duruma göre değişmekte ve bu tepkiler büyük önem arz etmektedir. Bütün bu nedenlerle, açlık/tokluk, yeme-içme, biyolojiden dinlere, siyasal ideolojilerden gastronomiye, yediden yetmişe herkesin üzerinde konuştuğu, fikir beyan ettiği ve etki etmeye çalıştığı bir konuya dönüşmüştür. Açlığa Doymak filminde siyasal(ölüm orucu), dinsel(halvet) ve diyet olmak üzere üç farklı açlık ve dolayısıyla hayata doyamama biçimi görülmektedir. Üç kişinin hayat yolculuğu ortak bir noktada kesişmekte ve tek bir öykünün parçaları haline gelmektedir. Film, nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmekte, yönetmenin açlığa bakışı ortaya konulmaktadır. Ayrıca, üç ayrı açlık biçiminin gerekçeleri açıklanmaktadır. İradî olarak gerçekleşen bu üç açlık/oruç biçiminden sadece halvet olumlu bir sonuca bağlanırken diyet ve ölüm orucu kötü sonuçlanmaktadır. Oruçla, dünyevi/bedensel hazların azaltılmasıyla semavi ve felsefi olmak üzere neredeyse bütün dinlerde karşılaşılmaktadır. İnsanın maddi alandaki mahrumiyeti vasıtasıyla manevi olarak yükselmesi amaçlanmaktadır. Yönetmen de filmde bu türdeki açlığı/orucu yüceltmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Açlık, Algı, Halvet, Ölüm Orucu, Diyet, Açlığa Doymak*

⁷² Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, ykucukalkan@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3178-3602

⁷³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, İletişim Sanatları EABD, batumela81@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6187-4276

YENİ DALGADAN YENİ AŞIRICILIĞA CLAIRE DENIS SİNEMASI VE “TROUBLE EVERY DAY” FİLMİ

Azime CANTAŞ⁷⁴
İhsan KOLUAÇIK⁷⁵

Özet

Çağdaş Fransız sinemasının en üretken ve önemli yönetmenleri arasında gösterilen Claire Denis, 1970'lerden itibaren sinemasal çalışmalarına ünlü Fransız film okulu IDHEC'ten mezun olduktan sonra başlamıştır. Denis; Jim Jarmusch, Costa Gavras, Jacques Rivette ve Wim Wenders gibi hem Fransız hem de dünya sinemasının önemli yönetmenlerine asistanlık yapmış ve 1989 yılından itibaren uzun metraj filmleriyle dünya sinemasının önde gelen kadın yönetmenleri arasındaki yerini almıştır. Denis, özellikle Fransız Yeni Dalga yönetmenlerden yoğun bir şekilde etkilenmekle birlikte sinema dili açısından minimal; en az onlar kadar usta ve auteur bir sinemacıdır. Claire Denis Fransız sineması açısından Yeni Dalga'nın son dönem yönetmenleri arasında gösterilmekle birlikte 90'lar sonu 2000'ler başında ortaya çıkmış olan Yeni Fransız Aşırıcılığı'nın da ilk yönetmenlerinden birisidir. Bu çalışma, Claire Denis'in Trouble Every Day (2001) filmi özelinde modern sinemanın karakteristiklerini ortaya koymaya çalışırken, Yeni Dalga akımının Yeni Aşırıcılığa etkilerini açığa çıkarmayı hedeflemektedir. Yönetmenin sinematografik unsurları (kamera, ses, kurgu vb.) ile birlikte, Fransız Yeni Aşırıcılığının üzerinde durduğu beden, şiddet, cinsellik ve kimlik gibi konular örneklem dâhilinde nitel bir çözümlemeye tabii tutulacaktır. Çalışma kapsamında incelenen Trouble Every Day filminin hem estetik hem de tematik olarak Fransız Yeni Aşırıcılığının özelliklerini taşıdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yeni Dalga, Yeni Aşırıcılık, Claire Denis, Sinema*

⁷⁴ Dr. Öğr. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi, azimecantas@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9356-3050

⁷⁵ Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, ihsankoluacik@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5525-2182

SELF-ORYANTALİST TEMSİL SORUNU: HAYALETLER (2020)

Zeynep Hilal DEMİRCİ⁷⁶

Özet

Gregory Curry'ye göre bir şeyin temsili, kendisi bilinmese dahi, o şeyi anlamak ve öğrenmek üzere bilgi vermektedir. Sinemada temsil kavramı ise; anlatılmak istenen meseleyi, kişiyi, yeri vb. bir unsuru, sinemasal yöntemlerle anlatmak olarak ele alınmaktadır. Bu noktada, sinemada bir gerçekliğin temsilini incelerken neyin, niçin, nasıl temsil edildiği, bu temsilin oluşturulduğu zaman koşulları ve kim tarafından oluşturulduğu irdelenmelidir. Böylece bu temsilin nasıl bir söylem oluşturduğu ve entelektüel tavrı ortaya çıkmaktadır. Azra Deniz Okyay'ın ilk uzun metraj filmi olan Hayaletler (2020), kentsel dönüşüm projesinin uygulandığı bir mahallede yaşayan ve yolları kesişen dört insanın bir gününü konu edinir. Okyay, Hayaletler'de zaman ve mekânı etkili bir şekilde kullanarak ve karakterlerin kimliklerini birbirlerine olan zıtlıkları üzerinden inşa ederek bir Türkiye ve Türk halkı temsili üretmiştir. Okyay'ın ürettiği Türkiye temsiline; devlet baskısı, ekonomik sıkıntı, kentsel dönüşüm, kadına şiddet ve mülteci göçü gibi pek çok soruna yer vermek istenmesi, her konuda yüzeysel bir yaklaşım sergilenmesine sebep olmuştur. Türk halkı temsili ise, karakterlerin kimliklerinin "öteki" karakterler üzerinden inşa edilmesine bağlı olarak, self-oryantalist bir tavır ile son derece karikatürize edilmiş biçimdedir. Nitekim filmin başat ögesi, birbirine son derece kutuplaşmış olan ve çok farklı yaşam pratiklerine, düşüncelerine ve davranışlarına sahip olan halktır. Bu makalede, Hayaletler filmi özelinde sinemada temsil kavramı üzerinde durulacak ve bu temsilin dayandığı tavır ve oluşturduğu söylem tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Hayaletler, Karikatürizasyon, Self-Oryantalizm, Temsil*

1. ULUSLARARASI

FILM

ARAŞTIRMALARI
SEMPOZYUMU